

Uključenost djece s teškoćom sluha u nastavu Glazbene kulture

Puljić, Danijela

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:542526>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-05**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

Danijela Puljić

**Uključenost djece s teškoćom sluha u nastavu
Glazbene kulture**

Diplomski rad

Zadar, 2021.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu
Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za učitelje

Uključenost djece s teškoćom sluha u nastavu Glazbene kulture

Diplomski rad

Student/ica:

Danijela Puljić

Mentor/ica:

doc.dr.sc. Tomislav Košta

Zadar, 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Danijela Puljić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Uključenost djece s teškoćom sluha u nastavu Glazbene kulture** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 16. rujan 2021.

SAŽETAK

Uključenost djece s teškoćom sluha u nastavu Glazbene kulture

Kroz povijest, djeca s oštećenjem sluha doživljavala su strah, odbačenost i kaznu zbog teškoće koju imaju. Danas je uključenost djece s teškoćom sluha u redoviti sustav odgoja i obrazovanja sve više omogućena. Učitelj djeci u nižim razredima osnovne škole postavlja temelje na kojemu će oni graditi svoja buduća znanja i vještine. Učenicima s teškoćom sluha ipak je potrebno posvetiti malo više pažnje na način da mu se prilagodi program kao i određene metode i postupci da bi mogao savladati određene nastavne sadržaje. Roditelji upoznaju učitelja s učenikovom teškoćom te je njihova suradnja vrlo važna, ali isto tako učitelj može biti prva osoba koja bi trebala prepoznati učenika oštećena sluha. Nadalje, stručni suradnici koji sudjeluju u tom procesu doprinose učeniku u njegovu razvoju. Stručni tim škole, u suradnji s učiteljem sastavlja individualizirani program za učenika s oštećenjem sluha prema njegovim sposobnostima i potrebama. Sat Glazbene kulture treba biti osmišljen tako da se učenika s teškoćom sluha uključi u sve glazbene aktivnosti i da mu se prilagode sredstva i materijali za rad, dakle naglasak je na osjetilu vida i dodira. Snažan utjecaj i motivaciju učenicima oštećena sluha daje upravo glazba koja ih potiče na aktivnost i suradnju. Važno je istaknuti da učitelj stvara pozitivno ozračje i atmosferu u razredu kako bi potaknuo ostale učenike na empatiju, suosjećanje i prihvaćanje učenika s teškoćom sluha. Međusobna suradnja svih čimbenika zajedno koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu, ključ su za razvoj, uspjeh te postignute rezultate za učenika s oštećenjem sluha. Na kraju, dio ovog diplomskog rada odnosi se na istraživanje o uključenosti djece s teškoćom sluha u nastavu Glazbene kulture te će se kroz rad prikazati dobiveni rezultati.

Ključne riječi: inkluzija, djeca s oštećenjem sluha, Glazbena kultura

ABSTRACT

Involment of children with hearing impairment in Music culture classes

Throughout history, children with hearing impairment have experienced fear, rejection, and punishment for the difficulty they have. Today, the inclusion of children with hearing impairments in the regular education system has become increasingly possible. The teacher lays the foundations for children in the lower grades of primary school on which they will build their future knowledge and skills. However, students with hearing impairments need to be given a little more attention by adapting the program as well as certain methods and procedures in order to be able to learn certain teaching contents. The parents informs the teacher with the student's difficulty and their cooperation is very important but also the teacher can be the first person to recognize a hearing-impaired student. Further more, professional associates who participate in this process contribute to the student in his development. The professional team of the school, in cooperation with the teacher, compiles an individualized program for students with hearing impairment according to his abilities and needs. The Music culture lesson should be designed so that the student with hearing impairment is involved in all musical activities and that the means and materials for work are adapted to him, so the emphasis is on the sense of sight and touch. Strong influence and motivation of hearing impaired students is given by music, which encourages them to be active and cooperate. It is important to note that the teacher creates a positive atmosphere in the classroom to encourage other students to empathize and accept students with hearing difficulties. The mutual cooperation of all factors together that participate in the educational process are the key for development, success and results achieved for students with hearing impairment. Finally, part of this thesis refers to research on the involvement of children with hearing impairment in Music culture classes and results will be given trough the graduate thesis.

Key words: inclusion, students with hearing impairment, Music class

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. DJECA S POSEBNIM POTREBAMA	2
2.1 DJECA OŠTEĆENA SLUHA U POVIJESTI I DANAS	3
2.2 ZNAČENJE POJMA „OŠTEĆENJE SLUHA“ I OSNOVNE ZNAČAJKE	4
3. PODRŠKA I KOMUNIKACIJA S DJECOM OŠTEĆENA SLUHA.....	6
3.1 SLUŠNI APARAT	6
3.2 UMJETNA PUŽNICA/KOHLEARNI IMPLANTAT.....	7
3.3 USTANOVE KOJE POMAŽU DJECI OŠTEĆENA SLUHA	7
3.4 OBLICI KOMUNIKACIJE S DJECOM OŠTEĆENA SLUHA	9
4. INKLUZIJA DJECE S OŠTEĆENJEM SLUHA	10
4.1 ULOGA RODITELJA U PROCESU OBRAZOVANJA UČENIKA OŠTEĆENA SLUHA.....	11
4.2 UKLJUČIVANJE UČENIKA S OŠTEĆENJEM SLUHA U ŠKOLU.....	11
4.3 OBRAZOVANJE UČENIKA OŠTEĆENA SLUHA	12
5. KAKO POMOĆI UČENIKU S OŠTEĆENJEM SLUHA?.....	15
5.1 SURADNJA UČITELJA I RODITELJA.....	18
5.2 SURADNJA UČITELJA I STRUČNIH SURADNIKA.....	20
6. GLAZBENA KULTURA	21
6.1 GLAZBOTERAPIJA.....	24
6.2 GLAZBENE STIMULACIJE	25
7. ISTRAŽIVANJE.....	28
7.1 PROBLEMI I HIPOTEZE.....	28
7.2 METODE.....	28
7.3 REZULTATI I RASPRAVA.....	29
8. ZAKLJUČAK	41

9. LITERATURA.....	43
10. ŽIVOTOPIS	45
11. POPIS ILUSTRACIJA.....	47

1. UVOD

Djeca s teškoćama u razvoju imaju pravo na život i obrazovanje kao i druga djeca, ali uz puno veću pomoć i pažnju društva. U ovom diplomskom radu obratit će se posebna pozornost na djecu s oštećenjem sluha, kako su oni uključeni u odgojno-obrazovni proces i kako sudjeluju na nastavi Glazbene kulture te na koje načine im se može pomoći. Naime, u odnosu na prošlost, danas se sve više djeca s teškoćom sluha uključuju u redovite razredne odjele u nižim razredima osnovne škole. Djeci oštećena sluha pomažu dvije najpoznatije ustanove, a također im mogu pomoći i slušna pomagala, primjerice slušni aparat ili kohlearni implantat, odnosno umjetna pužnica. Svakom djetetu je polazak u prvi razred osnovne škole jedan novi izazov, a djeci oštećena sluha još i veći. Iz tog razloga je vrlo važna uloga učitelja koji će osigurati učeniku s oštećenjem sluha da se pri dolasku u razred osjeća što ugodnije te pripremi ostale učenike na njegov dolazak. Također, vrlo je važno osigurati i prilagoditi potrebne materijale i vizualna sredstva za rad koji će učeniku oštećena sluha pomoći i olakšati usvajanje novih nastavnih sadržaja, a posebice na satu Glazbene kulture. Na učenike oštećena sluha glazba djeluje pozitivno te potiče osjećaj pripadnosti i zajedništva. Osim toga, važne su i strategije koje učitelj primjenjuje u svom radu, a odnose se na prilagodbu govora, prostora, određenih sredstava i pomagala za rad i slično. Vezano uz Glazbenu kulturu, učenici s oštećenjem sluha mogu imati i neka odstupanja, primjerice u aktivnostima pjevanja ili slušanja glazbe, stoga ih učitelj treba uključivati u sve aktivnosti. Učitelj treba znati prilagoditi glazbene aktivnosti kao što su pjevanje, sviranje i slušanje glazbe, a tu može pomoći glazboterapija koja potiče učenike na aktivno slušanje glazbe i razvoj komunikacije. Također, u glazbene aktivnosti je potrebno uključiti i pokret kao jedan od elemenata koji može pomoći učenicima pri kreativnom izražavanju. Svakako, od iznimne je važnosti kvalitetna i aktivna suradnja između učitelja i roditelja te pomoć stručnih suradnika. Učitelji, roditelji i stručni suradnici zajedno s ostalim učenicima mogu uvelike doprinijeti razvoju učenika oštećena sluha. Kao dio diplomskog rada provest će se istraživanje o uključenosti djece s teškoćom sluha u nastavu Glazbene kulture kojim će se istražiti koliko su djeca s teškoćom sluha uključena u redovite razredne odjele, koje metode i sredstva učitelji primjenjuju u radu s učenicima s teškoćom sluha te kako na njih djeluje glazba.

2. DJECA S POSEBNIM POTREBAMA

U današnjem svijetu učitelji su sve više svjesni činjenice da se djeca s posebnim potrebama uključuju u redoviti sustav školskog obrazovanja. Svako dijete ima pravo na obrazovanje i treba ga prihvatiti sa svim njegovim vrlinama i manama. Također, učitelji imaju veliku odgovornost prema svim učenicima, a posebice prema onim učenicima koji imaju određenu teškoću.

„Učenikom s posebno odgojno-obrazovnim potrebama se smatra svako dijete koje ima teškoće u učenju, zbog čega mu je potrebna posebna odgojno-obrazovna podrška“ (Zrilić, 2011:9).

„Prema orijentacijskoj Listi vrsta teškoća u razvoju, postoje sljedeće vrste teškoća:

1. Oštećenja vida
2. Oštećenja sluha
3. Oštećenja jezično-govorne-glasovne komunikacije i specifične teškoće u učenju
4. Oštećenja organa i organskih sustava
5. Intelektualne teškoće
6. Poremećaji u ponašanju i oštećenja mentalnog zdravlja
7. Postojanje više vrsta i stupnjeva teškoća u psihofizičkom razvoju“ (Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN, 24/2015)).

„Tijekom utvrđivanja psihofizičkog stanja djeteta i njegove spremnosti za školu, stručnjaci (liječnik školske medicine, pedagog, psiholog, defektolog ili učitelj) mogu primijetiti da dijete ima određenu teškoću“ (Zrilić, 2011:20). Čimbenici koji su vrlo važni u odgoju i obrazovanju djece s posebnim potrebama su svakako odgojitelji i učitelji. Oni trebaju pratiti, bilježiti zapažanja te u suradnji sa stručnjakom planirati rad s učenicima. Nadalje, u slučaju da se djetetova teškoća nije otkrila prije polaska u školu, tada je vrlo važna uloga učitelja u prepoznavanju učenika s teškoćom. Učitelj šalje dijete stručnjaku nakon dogovora s roditeljima te oni dalje neprekidno surađuju (Zrilić, 2011:28). Također, učitelj mora biti kompetentan i za metodički pristup, trebao bi znati prepoznati posebnosti učenika s teškoćom te izabrati prikladne didaktičko-metodičke materijale vodeći računa o potrebama uspjeha svakog učenika (Zrilić, 2011:30).

2.1 DJECA OŠTEĆENA SLUHA U POVIJESTI I DANAS

Ulazeći dublje u prošlost, može se uočiti nehuman pristup društva prema djeci s oštećenjima. Djecu koja su se razlikovala od drugih su ostavljali u divljini. U Rimu su osobama oštećena sluha od rođenja oduzimana građanska prava (Dulčić i Kondić, 2002:9).

„Tek se u razdoblju humanizma (14. i 15. st.) i renesanse (14. do 16. st.), kada se mijenja cjelokupni stav prema čovjeku, a pogotovo njegovoj tjelesnosti, mijenja i stav prema djeci s tjelesnim nedostacima i teškoćama u razvoju. Za njih je organizirana posebna nastava i pokušava ih se redovno osposobljavati. U 19. stoljeću se postupno otvaraju posebne ustanove prema vrstama i stupnjevima oštećenja djece, a najprije se otvaraju škole za gluha djecu. Prvi tragovi obrazovanja djece oštećena sluha javljaju se na tlu Španjolske u 16. stoljeću, a benediktinac Pedro Ponce de Leon bio je prvi učitelj“ (Dulčić i Kondić, 2002:10).

„U Hrvatskoj je integracijski pristup društva prema odgoju i obrazovanju djece i mladeži s teškoćama u razvoju utemeljen još u Ustavu iz 1974. godine. Tada odgoj i obrazovanje djece s teškoćama postaje sastavni dio redovnog odgojno-obrazovnog sustava koji se ostvaruju uz primjenu individualnih, individualiziranih i specifičnih oblika rada“ (Dulčić i Kondić, 2002:15).

Također je važno istaknuti da škole prije 1980. godine nisu bile obavezne prihvatiti učenike s teškoćama. Oprez je bio opravdan jer učitelji nisu bili pripremljeni za rad s učenicima koji imaju teškoću, a posebno s učenicima koji imaju oštećenje sluha jer ta teškoća sa sobom nosi i problem komunikacije (Praznik i Valjak, 2015:178).

„Edukacijska integracija intenzivnije započinje u našoj zemlji 80-ih godina prošlog stoljeća, kada je donesen Zakon o odgoju i osnovnom obrazovanju koji je omogućio ostvarenje zakonskih pretpostavki integracije. Pojedinačno uključivanje djece s oštećenjem sluha događalo se u Hrvatskoj i prije 80-ih godina, zahvaljujući učiteljima za gluha djecu i učiteljima u redovnim školama koji su bili spremni prihvatiti novi izazov, ali i roditeljima i udomiteljima koji su davali intenzivnu podršku svome djetetu s oštećenjem sluha“ (Pribanić, 2014:20).

2.2 ZNAČENJE POJMA „OŠTEĆENJE SLUHA“ I OSNOVNE ZNAČAJKE

Sluh predstavlja jednu od čovjekovih najvažnijih poveznica vanjskog i unutarnjeg svijeta. „Oštećenje sluha se može definirati kao nemogućnost ili smanjena mogućnost primanja, provođenja i registriranja slušnih podražaja zbog urođenih ili stečenih oštećenja, nerazvijenosti ili umanjene funkcionalnosti slušnog organa, slušnog živca ili slušnih centara u mozgu“ (Dulčić i Kondić, 2002:47).

„Za dijete rođeno s oštećenjem sluha se ne može reći da je bezglasno. U prvih šest mjeseci plače i smije se pa roditelji teško sami mogu otkriti gubitak sluha. Tek oko prve godine, kada bi dijete trebalo izgovarati prve riječi, postaju nestrpljivi, a oko druge godine traže pomoć stručnjaka“ (Zrilić, 2011:55).

„Oštećenje sluha se ubraja u jedno od najčešćih prirođenih oštećenja, a javlja se u prosjeku kod jednoga od troje djece na tisuću novorođenčadi. Uzroci koji mogu dovesti do oštećenja sluha mogu biti razne bolesti i stanja, pa se s obzirom na vrijeme nastanka dijele na tri kategorije:

- Prenatalni (prije rođenja) – oko 60% nastaje u periodu prije rođenja
- Perinatalni (za vrijeme poroda i dva tjedna nakon rođenja) – oko 10% svih oštećenja nastaje za vrijeme poroda
- Postnatalni (poslije rođenja u svim životnim dobima) – oko 30% nastaje nakon rođenja“ (Zrilić, 2011:51-52).

„Vrijeme nastanka oštećenja sluha može biti: prelingvalno, perilingvalno ili postlingvalno. Vrlo je važno uzeti u obzir činjenicu je li oštećenje nastalo u dojenačkoj dobi ili u razdoblju intenzivnoga usvajanja govora ili je dijete usvojilo govor i jezik prije nastupa oštećenja sluha“ (Zrilić, 2011:52).

Gluhoća i naglušost svrstavaju se u oštećenja sluha. Ako je gubitak sluha veći od 90 dB, tada se govori o gluhoći. Dijete koje ne čuje ne može ni korištenjem slušnog aparata u potpunosti percipirati glasovni govor. Percepcija ove djece dominantno se odvija vizualnim putem, odnosno čitanjem s lica i usana (Zrilić, 2011:53).

„Prema stupnju razvoja glasovnog govora u kojem je nastao gubitak sluha, gluhoća se razvrstava na:

- Gubitak sluha bez usvojene vještine glasovnog sporazumijevanja
- Gubitak sluha s usvojenom vještinom glasovnog sporazumijevanja“ (Mustać i Vicić, 1996:21).

„Nagluhošću se smatraju blaži oblici gubitka sluha od 20 do 90 dB:

- Blaga naglušost (20 – 40 dB) – u školi i vrtiću se može dogoditi da se takvo dijete često izdvaja iz skupine i ne sudjeluje u zajedničkim aktivnostima. Zbog otežanog praćenja rada u grupi često je rastreseno, nepažljivo i djeluje nezainteresirano.
- Umjeren naglušost (41 – 60 dB) – lakše se primjećuje od blage naglušosti, iako se djeca ponekad ponašaju kao da dobro čuju. Slušanje je ograničeno samo na neka frekvencijska područja, a razvitak govora je usporen.
- Teška naglušost (61 – 90 dB) – djeca mogu čuti stanovite zvukove kao šum, stoga je potrebna slušna i govorna rehabilitacija koja omogućava razvoj govora, uz čitanje s usana i lica sugovornika“ (Zrilić, 2011:54).

„Kako prepoznati dijete oštećena sluha:

- Previsok glas ili govor bez intonacije
- Naginjanje prema izvoru zvuka
- Slab izgovor riječi
- Netočno čuje pitanja (često zapitkuje, traži ponavljanja)
- Povlačenje iz društva
- Spoznajni su procesi općenito sporiji
- U likovnome i radnom odgoju mogu biti ispred razine vršnjaka i takva postignuća valja maksimalno iskoristiti
- Česta su depresivna stanja zbog osjećaja manje vrijednosti
- Mogu biti egocentrični zbog čega se javljaju grubost, agresivnost ili povlačenje u sebe“ (Zrilić, 2011:55-56).

S vremenom su djeca s oštećenjem sluha sve više uključena u redoviti sustav obrazovanja i kao takva trebaju biti prihvaćena. Važno je uzeti u obzir vrijeme i stupanj nastanka oštećenja te je uloga učitelja od velike važnosti u prepoznavanju takvog učenika.

3. PODRŠKA I KOMUNIKACIJA S DJECOM OŠTEĆENA SLUHA

Dobra i uspješna komunikacija jedan je od važnih elemenata u odnosu učitelja i učenika koji se postiže pravilnim odabirom odgovarajućeg načina komunikacije. Da bi učitelj mogao planirati nastavne sadržaje, mora znati na koji će način komunicirati s učenikom oštećena sluha te što je učeniku sve potrebno da bi mogao kvalitetno pratiti nastavu.

„Inkluzija djece s teškoćom sluha u redovite razredne odjele je učiteljima razredne nastave još uvijek nepoznanica, odnosno nisu dovoljno pripremljeni za rad s djecom s oštećenjem sluha pa je nedovoljna informiranost jedan od čimbenika koji razvija strah od obostranog nerazumijevanja i neuspjeha u komunikaciji. Neki učenici s teškoćom sluha žele ići u redovnu školu, dok neki žele ostati u posebnim uvjetima pa je zato vrlo važno prihvatiti mišljenje učenika. Ako se učenik boji uključivanja u redoviti razredni odjel, odnosno želi boraviti u posebnoj školi, to ne znači da ima negativan stav prema svom uključivanju već želi ostati tamo gdje se osjeća sigurno“ (Pribanić, 2014:20-22).

Od učitelja razredne nastave se očekuje mnogo u radu s učenicima koji imaju teškoću sluha, a većina učitelja se pribojava hoće li moći uspješno ostvariti komunikaciju s učenikom te hoće li razumjeti što mu dijete želi reći. To se može postići pridržavajući se nekih savjeta koji se odnose na subjektivne i objektivne prilike pri komuniciranju s djetetom u odgojno-obrazovnim uvjetima (Pribanić, 2014:20-22).

3.1 SLUŠNI APARAT

„Osobama i djeci s oštećenjem sluha s iskoristivim ostacima sluha može pomoći slušni aparat koji služi kao pojačivač zvukova okoline i glasova odnosno govornog jezika te olakšava slušanje lako, umjereno i teže naglušim osobama. Slušni aparat služi individualnom korisniku te se dodjeljuje osobama oštećena sluha neposredno nakon provedenog dijagnostičkog postupka. Dakle, maloj djeci već od šestog mjeseca života i kasnije, a odraslim osobama neposredno nakon što su zbog različitih razloga stekli oštećenje sluha. Slušni aparat pojačava zvučne signale kao što je ljudski govor, ali i svih ostalih zvukova u okolini. Upravo zbog buke koja dolazi iz okoline, osoba koja nosi slušni aparat koji pomaže u orijentaciji u prostoru, može odrediti odakle zvukovi dolaze“ (Pribanić 2014:27-28).

Također, postoji vrijeme privikavanja nošenja, prilagodbe odnosno slušanja preko slušnog aparata. Ako dijete ima veće oštećenje sluha, više će se oslanjati na vid i gledati sugovornika kako bi auditivne informacije moglo nadopuniti vizualnim.

3.2 UMJETNA PUŽNICA/KOHLEARNI IMPLANTAT

Još jedno pomagalo koje može pomoći učeniku s teškoćom sluha jest umjetna pužnica, odnosno kohlearni implantat. „To je elektroničko slušno pomagalo koje omogućava bolje slušanje. Iako umjetna pužnica ne vraća u potpunosti sluh, ona značajno poboljšava kvalitetu slušanja te povećava postotak razumijevanja govora“ (Pribanić, 2014:34).

Od učitelja se očekuje dodatno znanje, volja i poseban pristup u radu s učenikom koji čuje uz pomoć umjetne pužnice kako bi mogao maksimalno razviti svoja znanja i vještine. Problem koji se najčešće javlja u radu je učenikova teškoća praćenja uputa učitelja i govora drugih osoba u školi. Učenik oštećena sluha može razumjeti govor u tihoj okolini, ali u učionici gdje najčešće nije potpuna tišina, razumijevanje govora je otežano zbog buke i odjeka koji su učeniku s ugrađenom umjetnom pužnicom preglasni (Skupnjak, 2013:73). Svakako, upornost, volja te podrška obitelji i učitelja je neophodna kako bi se dijete prilagodilo novom načinu slušanja preko umjetne pužnice.

3.3 USTANOVE KOJE POMAŽU DJECI OŠTEĆENA SLUHA

U Hrvatskoj postoje dvije najpoznatije ustanove koje su važne djeci s teškoćom sluha, ali i njihovim roditeljima, a to su: Centar za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ i Poliklinika SUVAG. „Centar za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ bavi se pružanjem usluga korisnicima oštećena sluha, uredna sluha s poremećajem govorno-jezične komunikacije, korisnicima s komunikacijskim teškoćama iz spektra autizma te korisnicima s višestrukim teškoćama. Korisnici Centra su djeca te mlade i odrasle osobe, a Centar im pruža stručne rehabilitacijske usluge, odgoj i obrazovanje djeci i mladima s ciljem unapređenja njihova života“ Preuzeto s: <http://centar-sraskaj-zg.skole.hr/centar>, 15.06.2021.

Prema Dulčić i Kondić (2002:15-16) jedna od najstarijih, najpoznatijih i najuspješnijih ustanova u Hrvatskoj svakako je SUVAG – Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora u Zagrebu u kojoj se za djecu oštećena sluha i govora u integracijskim uvjetima odgoja i obrazovanja sustavno provode posebni programi pomoći kao što su opservacija, edukacija i praćenje osoba oštećena sluha i govora.

„Poliklinika SUVAG osnovana je 1961. godine za rehabilitaciju i edukaciju osoba oštećena sluha i govora po verbotonalnoj metodi akademika Petra Guberine, utemeljitelja ustanove. Do 1994. godine ustanova djeluje pod nazivom Centar SUVAG za rehabilitaciju slušanja i govora“ Preuzeto s: <http://www.suvag.hr/pocetna/>, 15.06.2021.

Nadalje, spomenut će se verbotonalna metoda kao pomoć u radu s djecom i osobama oštećena sluha. Prema Rulenkova (2015:17) akademik Petar Guberina, lingvist i stručnjak za probleme razvoja govora i govorne komunikacije, 1950. godine razradio je metodu za osobe s ozbiljnim teškoćama komuniciranja. Naime, postavio je pitanje: „Zašto čovjek s gluhoćom ne govori?“ i dobio odgovor: „Zato što ne čuje.“ Gubitak sluha ima za posljednicu izostanak govora. Da bi gluho dijete progovorilo mora naučiti slušati. Verbotonalna metoda polazi od slušanja i razvijanja govora putem slušanja.

„Ideja verbotonalne metode da se djeca oštećena sluha i govora mogu razvojem slušanja i govora uključiti u redoviti sustav školovanja počela se ostvarivati 1964. godine kada su prvi učenici oštećena sluha iz Poliklinike SUVAG uključeni u redovitu osnovnu školu. Višegodišnje praćenje učenika oštećena sluha i govora tijekom edukacije prema verbotonalnoj metodi u Poliklinici SUVAG pokazuje da 85% djece oštećena sluha i govora iz procesa edukacije nastavlja školovanje u redovitim školama, a 11% na fakultetima i višim školama“ (Dulčić i sur., 2012:154).

3.4 OBLICI KOMUNIKACIJE S DJECOM OŠTEĆENA SLUHA

Neki od oblika komunikacije s osobama oštećena sluha su ručne abecede i znakovni jezik.

„Jednoručna znakovna abeceda predstavlja komunikacijski kanal za djecu s oštećenjem sluha. Jednostavna je za svladavanje pa je mogu naučiti i djeca koja čuju. Dvoručna abeceda određena je položajima prstiju obje ruke i temelji se na pokretima ruku“ (Romstein i Velki, 2015:93-94).

Slika 1. Jednoručna abeceda

(Romstein i Velki, 2015:93)

Slika 2. Dvoručna abeceda

(Romstein i Velki, 2015:94)

„Znakovni jezik ima vlastita gramatička pravila te je on prvi jezik gluhih osoba. Za osobe koje čuju jednak je stranim jezicima. Česta je predrasuda da gluho dijete koje nauči znakovni jezik neće naučiti govoriti, ali budući da je centar za govorni i znakovni jezik na istome mjestu u mozgu, temelj u prvome jeziku olakšat će usvajanje drugoga jezika u ranoj dobi“ (Ivasović i Andrijević-Gajić, 2008 prema Alaber, 2016:9).

Postoje razni oblici komunikacije koji pomažu učenicima oštećena sluha u komuniciranju i razumijevanju drugih osoba. Vrlo je važno od nastanka oštećenja djetetu pružiti potporu i pomoći mu. Uz podršku obitelji, učitelja, stručnjaka te ustanova koje pomažu djeci oštećena sluha, učeniku će biti lakše nositi se sa teškoćom te razvijati svoje sposobnosti.

4. INKLUZIJA DJECE S OŠTEĆENJEM SLUHA

Za svakog učenika polazak u osnovnu školu predstavlja nešto novo i drugačije. Prvi put dolaze u školu, upoznaju svoje vršnjake i učitelja. Ipak, vrlo je važno uzeti u obzir da je učeniku s teškoćom sluha potrebna duža prilagodba kako bi se mogao naviknuti na jedan novi početak u svom životu.

Učenici s oštećenjem sluha predstavljaju posebnu skupinu koju je potrebno pripremiti za školovanje u redovitim razrednim odjelima. Svi čimbenici inkluzivnog obrazovanja trebaju sudjelovati u toj pripremi (Bakota i Burušić, 2014:39). „Dolazak učenika u novu sredinu zahtijeva razdoblje prilagodbe. U početku, kada je učeniku sve novo i nepoznato, može doći do napetosti i tjeskobe u kojoj djetetovi postojeći problemi dolaze puno više do izražaja. U takvim situacijama učenik može različito reagirati, ovisno o razvojnoj dobi u kojoj se trenutačno nalazi, s obzirom na teškoću sluha i ovisno o obiteljskoj podršci koju prima od najbližih te o vrsti škole i educiranosti učitelja i stručnog osoblja. U početku djetetu treba pristupiti tako da se škola prilagodi njemu i njegovim potrebama što je više moguće. Svakako, nakon početnog privikavanja učenika na novu sredinu, ne smije se zaboraviti na važnost poštivanja školskih pravila“ (Bakota i Burušić, 2014:40).

„Djeca oštećena sluha prolaze iste razvojne faze kao i djeca bez teškoća, ali treba uzeti u obzir da oni mogu malo kasniti za djecom bez teškoća. Zbog oskudnijeg rječnika mogu imati poteškoća u izražavanju vlastitog emocionalnog stanja te ponekad neće moći jasno reći svoje potrebe i želje“ (Bakota i Burušić, 2014:40). Ako se škola i stručne osobe koje rade u školi posvete djetetu i njegovoj teškoći, mnogi problemi se mogu na vrijeme riješiti. Nadalje, dolazak u novu sredinu kod djece s teškoćom sluha može izazvati neuspjeh i osjećaj nezadovoljstva školom. Taj osjećaj može prijeći i u neprihvatanje samog sebe te stvaranja loše slike o sebi. Također, može se dogoditi da obitelj i okolina ne razumiju djetetovu teškoću pa ga smatraju lijenim i nezainteresiranim djetetom. Zbog toga, dijete može stvoriti negativnu sliku o sebi što dovodi do gubitka samopouzdanja i samopoštovanja. Vrlo je važno istaknuti da je svaki učenik oštećena sluha jedinstven i da mu se treba posvetiti posebna pozornost (Bakota i Burušić, 2014:40).

4.1 ULOGA RODITELJA U PROCESU OBRAZOVANJA UČENIKA OŠTEĆENA SLUHA

„Obiteljski život čini isprepletena, svjesna i nesvjesna mreža međusobnih odnosa njezinih članova, koja postaje još složenija ako je u njoj i dijete s posebnim potrebama, a specifična u obitelji s djetetom oštećena sluha“ (Dulčić i Kondić, 2002:19).

Kod roditelja se javlja šok i očajanje kada doznaju da njihovo dijete ne čuje i čini se kao da im se ruše sve nade i maštanja koja su imali čekajući dijete. Tada trebaju pomoć psihologa koji će im ukazati na to da prihvate dijete s njegovim nedostatkom. Važno je da se dijete osjeća prihvaćeno, voljeno, da raste vjerujući u sebe i zadovoljno sobom. Nakon što roditelji saznaju da dijete ima problema sa sluhom, svu svoju pažnju i interes usmjeruju na njegovo liječenje. Tada roditelji zapravo čine pogrešku jer što prije započne postupak pomoći, to su veće šanse za uspjeh (Rulenkova, 2015:169).

Roditelji traže put za razvoj i obrazovanje svog djeteta, kako će obrazovati svoje dijete. U procesu obrazovanja, vrlo je važna uloga roditelja, posebno majke koja je i prije rođenja djeteta povezana s njim te dijete i majka imaju čvrstu poveznicu. Svako dijete ima svoje individualne uvjetovanosti: neurološke, fiziološke, zdravstvene, komunikacijske, obiteljske (Rulenkova, 2015:169-170). To je vrlo važno naglasiti roditeljima, a bavljenje s gluhim djetetom od njih zahtijeva dodatan trud i napor. Kako bi mu na najbolji mogući način mogli pomoći, treba mnogo mudrosti i posvećenosti jer je obitelj prva govorna sredina djeteta. Također, vrlo su važni savjeti stručnjaka za roditelje djeteta oštećena sluha jer ih mogu motivirati i djeluju kao podrška. Svojom prisutnošću i druženjem s djetetom, roditelji upoznaju dijete sa zvukovima (Rulenkova, 2015:172).

4.2 UKLJUČIVANJE UČENIKA S OŠTEĆENJEM SLUHA U ŠKOLU

„Svako dijete ima pravo na obrazovanje, a obrazovni sustavi trebaju biti obogaćeni programima koji uzimaju u obzir veliku raznolikost karakteristika i potreba svakog djeteta. Djeca s posebnim obrazovnim potrebama moraju imati pristup redovitim školama. Redovite škole, koje uključuju djecu s posebnim potrebama u redovite razredne odjele, pružaju priliku

svakom djetetu i prihvaćaju obrazovanje za sve. Inkluzivne škole kreću od spoznaje da sva djeca mogu učiti i steći više obrazovnih i socijalnih iskustava. U svoj rad uključuju roditelje, braću, sestre, lokalnu zajednicu te druge institucije“ (Krampač-Grljušić i Marinić, 2007:11).

Polazak u osnovnu školu za djecu predstavlja jedan veliki korak i izazov, prijeći iz vrtića gdje je bilo puno igre i zabave u školu gdje treba sjediti i pažljivo slušati. To je razdoblje koje nije nimalo lagano nijednom učeniku, a posebice onim učenicima koji imaju određenu teškoću. Za njih je to još jedan dodatan problem s kojim se moraju suočiti.

Učitelj je osoba koja ponajprije ima ulogu prihvaćanja djeteta s oštećenjem sluha u redovnu školu te koji priprema ostale učenike i njihove roditelje za dolazak učenika (informira ih o nastanku oštećenja sluha, o potrebama tog djeteta te ih potiče na empatiju). Također, stručni tim škole daje podršku uključivanja u redovite razredne odjele, a posebice logoped i edukacijski rehabilitator koji sudjeluju u izradi individualiziranog programa za tog učenika. Tijekom obrazovanja učenika s oštećenjem sluha, potrebno je svakodnevno poticanje učenika na aktivnost (Pribanić, 2014:61).

„Roditelji učenika s oštećenjem sluha također preuzimaju dio odgovornosti za njegovo napredovanje na način da vode računa da znanja i vještine usvojene u školi pokušaju uvrstiti i u svakodnevne aktivnosti s djetetom kod kuće te mu daju više prilika za učenje i stvaranje iskustva u različitim situacijama. Uključivanjem učenika s teškoćom sluha u redoviti razredni odjel može imati pozitivne obrazovne, psihosocijalne i emocionalne rezultate ako postoji dobra volja i sudjelovanje svih čimbenika zajedno kako bi se stvorili dobri preduvjeti inkluzivne edukacije“ (Pribanić, 2014:61-62).

4.3 OBRAZOVANJE UČENIKA OŠTEĆENA SLUHA

„Kvalitetno obrazovanje je ono koje se svojim zahtjevima, metodikom i uvjetima školovanja može i zna prilagoditi individualnim potrebama svakoga djeteta“ (Bakota i Burušić, 2014:107).

„Djeca s razvojnim teškoćama kao što su naglušost ili gluhoća, u prošlosti su bila isključena iz redovnih škola. Danas je u mnogim zemljama situacija bolja, ali i dalje postoje škole koje djecu s teškoćama ne prihvaćaju. Stoga je uveden zakon koji nalaže da djeca s

teškoćama moraju biti uključena u redovitu nastavu i prihvaćena od strane vršnjaka i učitelja“ (Ivasović, 2014 prema Kašnar, 2017:26).

Inkluzija djeteta oštećena sluha u redovitu školu bitan je uvjet za njegovo sudjelovanje u životu zajednice. Plan i program odgojno-obrazovnog rada za učenika s teškoćom sluha su uvijek individualni. Opći didaktičko-metodički uvjeti djelovanja škole i učenikovih sposobnosti, putokaz su učitelju za prilagođavanje nastavnog programa potrebama i mogućnostima učenika. Kako bi se mogao izraditi individualni program za učenika s teškoćom sluha, važno je dobro poznavati učenika, njegove potrebe i želje, znanja i vještine te ograničenja (Mustać i Vicić, 1996:54).

„Da bi inkluzija bila uspješna, potrebno je prilagoditi metode, zahtjeve i nastavni sadržaj. Učitelji imaju objektivnih teškoća pri planiranju i izvođenju individualiziranih programa jer im nedostaje educiranosti o radu s učenicima s teškoćama. U pripremi izrade individualiziranog programa, učitelj treba razumjeti učenikovu teškoću, uočiti što učenik zna, može i što ga zanima te kako prilagoditi sadržaj učenikovim mogućnostima“ (Dulčić i sur., 2012:132-133).

„Također, ravnatelj škole bi trebao organizirati stručnu edukaciju za učitelje koji rade s učenicima oštećena sluha. Strah od nepoznatog i neznanje su najčešći razlozi velikom otporu učitelja, stoga je vrlo važno da stručna edukacija obuhvati sljedeće:

- Razvojne značajke učenikove teškoće – terminologiju, definiciju, etiologiju i fenomenologiju
- Nove obrazovne pristupe, metode i strategije, načine vođenja razreda u uvjetima odgojno-obrazovne inkluzije
- Pružanje podrške u što uspješnijoj provedbi nastavnih planova i programa“ (Bakota i Burušić, 2015:45).

„Svaki prilagođeni program trebao bi se temeljiti na mogućnostima i interesima učenika, a za sadržaje i vještine koje učenik slabije usvaja, potrebno je odrediti metode i strategije poučavanja kojima će se ostvariti odgojno-obrazovni ciljevi“ (Bakota i Burušić, 2014:47).

Da bi se redovni nastavni plan i program mogao izvoditi u cijelosti ili izmijenjen za učenike s teškoćama, prema potrebi bi njegov sastavni dio trebao uključivati i sljedeće posebnosti:

- Posebni pedagoško-defektološki postupci
- Rehabilitacijski postupci
- Produženi stručni postupak (Mustać i Vicić, 1996:55).

Ovisno o vrsti i stupnju teškoće u razvoju, organiziraju se posebni pedagoško-defektološki postupci. Za učenike s oštećenjem sluha mogu se organizirati kao glazbeni i ritmički poticaji za razvoj glasovnog govora u trajanju od jednog do četiri sata tjedno (Mustać i Vicić, 1996:55).

Cilj rehabilitacijskih postupaka je što više ublažiti posljedice koje izaziva primarno oštećenje na odgojno-obrazovnom planu. Najčešće se planira do pet sastanaka tjedno u trajanju od 20 do 30 minuta (Mustać i Vicić, 1996:56).

„Produženi stručni postupak – učenici uključeni na ovaj način polaze redovitu nastavu zajedno s ostalim učenicima, a nakon nastave odlaze u produženi stručni postupak u određeni prostor – učionice u zgradi škole gdje im se pruža pomoć u radu uz odgovarajuće postupke stručnjaka iz Poliklinike SUVAG. Ovakav oblik uključenosti najbolji je za učenika oštećena sluha kojima je potrebna pomoć stručnjaka i čujuća govorna sredina. Školuju se po redovitim i prilagođenim programima uz individualizirani pristup“ (Praznik i Valjak, 2014:179-180).

Uključenje učenika oštećena sluha u redovite razredne odjele predstavlja izazov za učitelje koji nisu dovoljno pripremljeni za rad s učenicima s teškoćom sluha. Stoga su im potrebne edukacije kako bi inkluzija bila uspješna za učenika oštećena sluha, ali i za sve ostale sudionike u odgojno-obrazovnom procesu. Važno je da se učitelj upozna sa teškoćom koju učenik ima, da prepozna njegove potrebe i mogućnosti te mu pomogne razvijati svoje potencijale i vještine.

5. KAKO POMOĆI UČENIKU S OŠTEĆENJEM SLUHA?

Pripremi učenika za dolazak u novu sredinu potrebno je posvetiti posebnu pažnju. Stoga, ukoliko je to moguće, učenik se može prije polaska u novu školu upoznati s prostorom i specifičnostima škole. Važno je učeniku pokazati učionicu, odnosno mjesto gdje će sjediti te ostale prostorije koje treba vidjeti gdje se nalaze. Na taj način se može olakšati učeniku i smanjiti neizvjesnost te strah od nepoznatog.

Pretpostavka kvalitetne inkluzije učenika s teškoćom sluha itekako je uspostavljanje pozitivnog okruženja u razredu i razvijanje međusobnog poštivanja među učenicima. Vrlo je važno kod ostalih učenika razvijati empatiju prema učeniku s teškoćom sluha, prepoznati njegove mogućnosti te u planiranju nastave primjenjivati određene metode koje će za njega biti učinkovite (Romić, 2014:164).

„Učiteljsko vijeće također mora biti spremno za dolazak učenika s oštećenjem sluha u školu. Dobra priprema učitelja osigurava pozitivno i kvalitetno ozračje za cijelu školu te uspješnije prihvaćanje učenika oštećena sluha u novu sredinu. Učitelji se trebaju dobro informirati o učeniku koji dolazi u njihovu sredinu pa je potrebno znati sljedeće:

- Ustanovu iz koje učenik dolazi (ako dolazi u prvi razred, potrebno je znati je li išao u predškolsku ustanovu)
- Ustanovu u kojoj se dijete rehabilitiralo te u kratkim crtama tijekom rehabilitacije
- Učeničke teškoće
- Učeničke mogućnosti
- Dinamiku odnosa učenika i roditelja
- Kvalitetu i poticajnost sredine iz koje učenik dolazi“ (Bakota i Burušić, 2014:44).

„Učitelju treba osvijestiti koliko je njegova uloga važna i kolika je njegova osobna odgovornost u pripremama inkluzivnog odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama. Osim u podučavanju, svaki učitelj ima značajnu ulogu i u razvijanju djetetove osobnosti, samopoštovanja i uspješnosti“ (Bakota i Burušić, 2014:43).

„Rad s učenicima s oštećenjem sluha u odgojno-obrazovnoj inkluziji zasebna je kategorija nastavne prakse. Taj se rad razlikuje od rada u odjelima u kojima su samo učenici s teškoćama u razvoju, a koji pred učitelja postavlja višestruke zahtjeve:

- Uspostavljanje kvalitetne komunikacije s učenicima u inkluziji čemu prethodi upoznavanje teškoće učenika i sposobnosti na kojima se temelji rad i planiranje odgojno-obrazovnih postignuća
- Prilagodbu nastavnih sadržaja s obzirom na mogućnosti učenika sa slušnim teškoćama
- Osmišljavanje i organizaciju nastave u kojoj svi učenici, i čujuć i učenici oštećena sluha mogu aktivno sudjelovati
- Senzibilizaciju drugih učenika prema učenicima s teškoćama, stvaranje ozračja tolerancije i prihvaćanja različitosti što pridonosi lakšoj inkluziji učenika sa slušnim teškoćama“ (Romić, 2014:163).

Individualizirani prilagođeni program zahtijeva opće prilagodbe u nastavi koje će olakšati inkluziju učenika oštećena sluha te koje učitelji mogu primjenjivati:

Prilagodba govora

Važno je paziti na primjerenu glasnoću, izražajnost govora i tempo. Kada se učitelj obraća učeniku, uvijek mora biti okrenut prema učeniku, gledati ga i govoriti mu u lice. Potrebno je obratiti pozornost na to da učenik gleda u učitelja i paziti na osvjetljenje lica. Učitelj mora biti jasan, govoriti razumljivo, malo sporijim tempom i jednostavnim rečenicama. Također, čestim pitanjima bi trebao provjeravati je li ga učenik razumio (Dulčić i sur., 2012:141-142).

Prilagodbe u prostoru

Od velike je važnosti mjesto gdje učenik sjedi s obzirom na vidljivost ploče i blizinu učitelja kako bi učenik mogao biti bliže izvoru informacija te ako nešto ne razumije da mu učitelj može pomoći. Učenik s teškoćom sluha trebao bi sjediti u prvoj klupi, u srednjem redu, što mu može omogućiti uspješno praćenje nastave uz pomoć individualnog slušnog pomagala. Korisno je i za učitelja da učenik s teškoćom sluha sjedi pokraj vršnjaka koji mu može pomoći te se na taj način potiče vršnjačka potpora i empatija svih učenika što uvelike doprinosi procesu socijalizacije. Također, poželjno je izbjegavati buku koja ometa praćenje nastave i stvara učeniku otežavajuće uvjete. Govor u buci postaje teže razumljiv, naročito

učenicima koji imaju slušno pomagalo. Uz to, stručni tim škole trebao bi voditi računa o tome da učenika s oštećenjem sluha smjesti u razredni odjel koji je u mirnijem dijelu zgrade u kojem će se moći stvoriti poticajna radna disciplina i pozitivno okruženje (Dulčić i sur., 2012:143-144).

Prilagodba sredstava i uporaba pomagala

Ukoliko dijete koristi slušno pomagalo, važno je provjeriti je li slušno pomagalo uključeno i je li napunjena baterija. Potrebno je smanjiti buku u razredu i vanjsku buku te malo pojačati govor (Dulčić i sur., 2012:144). „U nastavnom procesu važno je koristiti očigledna nastavna sredstva, slike, ilustracije, pokret, modele, videozapise, računalne programe, crteže i nastavne listiće, značajno osigurati audio vizualne metode te osigurati što više auditivnih i vizualnih sredstava. Nadalje, važno je koristiti praktičan rad u funkciji usvajanja vještina, jačanja volje i motivacije te svakako uključiti pokret kao nositelja radnje za sve što se izražava govorom, a zatim i crtanje koje slobodno olakšava razumijevanje. Također, učeniku treba dati dovoljno vremena da izvrši određeni zadatak i češće provjeravati je li učenik razumio uputu te mu dati povratnu informaciju“ (Zrilić, 2011:57-58).

Prilagodba tempa obrade nastavnih sadržaja

Usvajanje nastavnog programa za učenike oštećena sluha može se prilagoditi nizom postupaka. U obradi nastavnih sadržaja ne treba žuriti niti gomilati nove sadržaje ako prethodni nisu dobro uvježbani i utvrđeni. Učitelj treba biti fleksibilan u utvrđivanju izvedbenog plana i programa te prema potrebi ubaciti koji sat vježbe prije prelaska na nove sadržaje. U radu s učenicima oštećena sluha ne smije se zaboraviti na to da je razumijevanje znanja ključno te da nema preskakanja koraka niti u obradi novih nastavnih sadržaja, a niti u uvježbavanju i ponavljanju (Romić, 2014:165).

Prilagodba dinamike nastavnog sata (načelo postupnosti)

Dinamika nastavnog sata ne smije biti prebrza jer će se učenik s teškoćom sluha izgubiti u novim sadržajima te će prestati pratiti i sudjelovati na nastavi. Nastavu treba osmisliti u kraćim i jasnim koracima, izmjenjivati različite aktivnosti, metode i oblike rada jer će na taj način svaki učenik pronaći nešto za sebe u skladu sa svojim individualnim sposobnostima. Također, učitelj bi trebao kratkim pitanjima provjeravati razumijevanje usvojenih sadržaja tijekom obrade ili uvježbavanja gradiva te prilagoditi tempo govora (Romić, 2014:166).

Načelo zornosti u nastavi

Učenici oštećena sluha bolje će usvojiti nastavne sadržaje u obliku prikaza, tablica, umnih mapa u kojima će promatranjem lakše uočiti veze među pojmovima. Tijekom obrade gradiva, važno je ponuditi učeniku ilustraciju ili fotografiju kao polazište za usvajanje nastavnih sadržaja, osobito ako je slikovni materijal zanimljiv i dojmljiv. Snažni doživljaj potaknut će bolje zapamćivanje i prisjećanje sadržaja koji se na taj način usvajaju (Romić, 2014:166).

Način podučavanja

„Način podučavanja trebao bi biti što zanimljiviji uz korištenje različitih metoda i oblika rada kako bi se što više zadržala pozornost učenika. Poželjno je tijekom podučavanja poticati na aktivnost različita dječja osjetila. Učitelji trebaju osvijestiti važnost i značaj neverbalnih znakova komunikacije tijekom podučavanja kao što su izrazi vlastitog lica i geste. Tijekom podučavanja učitelj svakodnevno daje povratnu informaciju svojim učenicima o uspješnosti postignutih znanja i vještina“ (Bakota i Burušić, 2014:42).

Tijekom poučavanja djece s oštećenjem sluha, za učitelja svakako mogu biti korisni sljedeći savjeti:

- Planirati nastavu tako da u fokusu budu učenikove slušne potrebe
- Govoriti jasno i sporo
- Preoblikovati objašnjenja ili upute kad je to potrebno, a na ploči napisati ključne riječi
- Ukoliko je to moguće, za komunikaciju koristiti znakovni jezik i elektronička sredstva
- Koristiti vizualne znakove kao pomoć pri prezentaciji
- Pisati informacije na ploču
- Tijekom govora, što više koristiti izraze lica i geste
- Za objašnjenje zadatka koristiti vizualna sredstva
- Postavljati pitanja radi provjere jesu li učenici razumjeli ono o čemu se govori (Thompson, 2016:137).

5.1 SURADNJA UČITELJA I RODITELJA

„Da bi inkluzivno obrazovanje bilo uspješno, mora postojati:

- Usklađenost djetetovih sposobnosti i mogućnosti za inkluzivno obrazovanje
- Spremnost roditelja za sudjelovanje u edukacijsko-rehabilitacijskom radu
- Pozitivno školsko ozračje
- Suradnja stručnjaka odgojno-obrazovne i rehabilitacijske ustanove sa školom“ (Dulčić i sur., 2012:55).

Kako bi inkluzija učenika oštećena sluha bila uspješna, vrlo je važno aktivno surađivati s roditeljima. Također, roditelji trebaju biti svjesni odgojno-obrazovnog statusa svog djeteta, njegove teškoće, kao i sposobnosti koje je potrebno dodatno razvijati. Ključ uspjeha učenika je svakako upornost i strpljivost, a to je uvelike uspjeh za učitelja kao i za roditelja koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu (Romić, 2014:175).

„Roditelji imaju važnu ulogu u unapređivanju procesa inkluzije u smislu poticanja. S obzirom na to da roditelji snose odgovornost za svoje dijete, pozvani su da sudjeluju u stvaranju odgojno-obrazovnog programa. Posebnu pozornost u radu s roditeljima treba posvetiti otklanjanju osjećaja manje vrijednosti njih samih ili njihova djeteta zato što je to učenik s teškoćama u razvoju, odnosno učenik s posebnim potrebama. S roditeljima je potrebno raditi i na očekivanjima u odnosu prema učenikovom uspjehu i na mogućnost postizanja određenih rezultata. Svakako, dobro osmišljen suradnički odnos roditelja i učitelja može imati pozitivan ishod u procesu uključenja učenika s teškoćom sluha u redovitu školu“ (Mustać i Vicić, 1996:53).

Također, učitelj na roditeljskom sastanku bi trebao informirati ostale roditelje o dolasku novog učenika u razred i dati nekoliko informacija o djetetu i njegovoj teškoći, ali afirmativno. Prvo bi ih trebao upoznati sa njegovim dobrim osobinama pa nakon toga može, ali i ne mora navesti njegove slabije strane. U dogovoru s roditeljima djeteta s oštećenjem sluha, učitelj ih može kratko predstaviti drugim roditeljima te ih zamoliti da kažu par riječi o svom djetetu te kakva su njihova očekivanja vezana uz rad i druženje s ostalim učenicima u razredu. Kompetentan učitelj će dolazak učenika s teškoćom sluha prikazati učenicima, ali i njihovim roditeljima kao jedno novo pozitivno iskustvo (Bakota i Burušić, 2014:46).

5.2 SURADNJA UČITELJA I STRUČNIH SURADNIKA

„Škola u koju se upisuje učenik s teškoćom mora se posebno pripremiti s ciljem pomaganja učeniku da inkluzija bude što uspješnija, a to zahtijeva:

- Pripremanje djece u razredu za dolazak novog učenika
- Organiziranje vršnjačke podrške pripremljene od stručno-pedagoškog tima škole
- Aktivnu uključenost roditelja
- Educiranost učitelja o teškoći i metodama izrade individualiziranog programa
- Suradnju stručnog tima škole s liječnicom školske medicine
- Suradnju sa specijaliziranom ustanovom koja će pružati stručnu podršku školi i djetetu
- Rehabilitacija djeteta“ (Dulčić i sur., 2012:155).

Za inkluziju učenika s teškoćom sluha u odgojno-obrazovni proces potrebno je pripremiti sve sudionike. Najprije stručni suradnici pedagozi dobivaju prve smjernice i upute za rad od ustanove iz koje učenik dolazi u školu, a zatim s njima upoznaju i učitelje. U radu s učenicima oštećena sluha neophodna je veća angažiranost učitelja, ali i potrebna stručna znanja i vještine te suradnja s ostalim učiteljima, roditeljima te stručnim timom škole (Romić, 2014:164-175).

„Suradnja učitelja s defektologom – stručnim suradnikom, psihologom, pedagogom, prema potrebi sa socijalnim radnikom i školskim liječnikom treba rezultirati osiguravanjem odgovarajućih metoda, postupaka, sredstava rada i slično pomoću kojih će učenik naučiti svladati teškoće. Posebnu pozornost učitelj treba usmjeriti na suradnju s drugim učiteljima kako bi zajedno putem odgojno-obrazovnog rada mogli doći do cilja, a to je ostvarivanje socijalne integracije učenika s teškoćama u razvoju u okruženju u kojem živi“ (Mustać i Vicić, 1996:52).

Učitelji nastavne sadržaje prilagođavaju prema potrebama učenika oštećena sluha, a to se odnosi na metode, strategije, sredstva i pomagala za rad. Uloga učitelja je također i pripremiti ostale učenike na dolazak novog učenika kao i njihove roditelje. Izrazito je važna suradnja s roditeljima kao i sa stručnim suradnicima te oni svi zajedno rade na tome da se učenik s oštećenjem sluha osjeća ugodno što doprinosi njegovom osobnom rastu i razvoju.

6. GLAZBENA KULTURA

Učenicima s oštećenjem sluha sudjelovanje u nastavi Glazbene kulture može predstavljati problem jer im je teško čuti glazbu. Nastava Glazbene kulture uključuje više područja kao što su pjevanje, sviranje ili slušanje glazbe. Učeniku s oštećenjem sluha potrebno je prilagoditi nastavni sadržaj te mu pomoću raznih metoda i strategija omogućiti lakše razumijevanje sadržaja.

„Glazba je dio svih kultura svijeta i ključna je za kvalitetan, skladan i cjelovit razvoj svakog pojedinca. Predmetom Glazbena kultura ostvaruju se temeljne odgojno-obrazovne vrijednosti te opći ciljevi odgoja i obrazovanja. Nastava Glazbene kulture potiče i unapređuje učenikov estetski razvoj, kreativnost učenika te razvija učenikove glazbene sposobnosti. Važan dio procesa učenja i poučavanja glazbe odnosi se na izvannastavne i izvanškolske aktivnosti pomoću kojih učenici proširuju stečena znanja, vještine i stavove. Nadalje, nastava Glazbene kulture se temelji na četiri načela, a to su psihološko načelo koje kaže da se učenjem i poučavanjem glazbe ostvaruje potreba učenika za kreativnim izrazom, kulturno-estetsko načelo koje kaže da učenici u susretu s glazbom razvijaju glazbeni ukus, načelo sinkroničnosti koje kaže da je glazba u središtu te načelo interkulturalnosti koje ističe da upoznavanjem glazbe vlastite kulture i svijeta, učenici razvijaju svijest o različitim kulturama i običajima“ (Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura, 2019:5-7).

„Neki od odgojno-obrazovnih ciljeva učenja i poučavanja predmeta Glazbena kultura su:

- Omogućiti društveno-emocionalni razvoj svih učenika, uključujući darovite učenike i učenike s teškoćama
- Poticati razvoj glazbenih sposobnosti svih učenika u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- Potaknuti učenike na aktivno bavljenje glazbom i sudjelovanje u kulturnom životu zajednice
- Potaknuti razumijevanje interdisciplinarnih karakteristika i mogućnosti glazbe
- Potaknuti razvijanje glazbenog ukusa i kritičkog mišljenja“ (Kurikulum nastavnog predmeta Glazbena kultura, 2019:8).

U programu Glazbene kulture postoje neke specifičnosti. Primjerice, ukoliko dijete ima teže oštećenje sluha uglavnom neće moći ili će vrlo teško sudjelovati u aktivnostima pjevanja. U tom slučaju se učenikove sposobnosti i znanja usmjeravaju na druga područja tog programa kao što su upoznavanje glazbe, sviranje i glazbeno stvaralaštvo (Mustać i Vicić, 1996:80).

„Djeca s oštećenjem sluha imaju teškoće u usvajanju melodije, razlikovanju tonaliteta i prepoznavanju glazbenih djela, ali mogu usvojiti brojalice i pjesmice jednostavnije melodijske, ritamske i artikulacijske strukture“ (Zrilić, 2011:58). Stoga je vrlo važno da ih učitelj uključuje u sve aktivnosti. Glazba može poboljšati kvalitetu života kod djece koja imaju teškoću sluha, a zbog toga i poteškoće u učenju. Tijekom nastave glazbe treba vladati ugodno ozračje i atmosfera pogodna za učenike s teškoćom sluha, ali i za sve učenike također. Učenicima oštećena sluha uvelike doprinosi razvoj novih tehnologija koje im omogućuju pristup glazbi (Zrilić, 2011:58-59). „Dostupna je tehnologija koja i djeci s većim stupnjem oštećenja omogućuje sviranje elektroničkih klavijatura, a razvijen je i cijeli niz multimedijalnih tehnika uz korištenje boja i vibracija koje im pomažu da uživaju u glazbi. Razvijeno je i pjevanje kod kojega se rukama pokazuju pjevane glazbene note, a postoje i zborovi u kojima se pjesme izvode tako da su riječi izražene znakovima za gluhe“ (Zrilić, 2011:59).

„Strategije poučavanja za učenike oštećena sluha potrebno je prilagoditi putem smanjenih ili drugačije oblikovanih zahtjeva vezanih uz nastavne sadržaje koji se usvajaju isključivo auditivnim putem“ (Ivančić, 2010 prema Gjokaj, 2019:23). Rad s učnikom oštećena sluha zahtijeva praćenje njegovog socijalnog i emocionalnog razvoja. Uz materijale i sredstva koje učitelj primjenjuje u nastavi, poželjno ih je prilagoditi učeniku s teškoćom sluha na način da se primjerice u nekom tekstu, ključne riječi istaknu. Također, (Velki i Romstein, 2015 prema Gjokaj, 2019:24) ističu korištenje raznih bojica i flomastera kao pomoćna sredstva za podcrtavanje važnoga u nastavnome sadržaju jer nagluhi i gluhi učenici imaju odličnu vizualnu i slikovnu predodžbu.

Osim osjetila vida, potrebno je služiti se i dodirom, odnosno pokretima i ritmom. „Nagluhi i gluhi učenici su sposobni percipirati ritam u velikoj mjeri te to treba biti glavna aktivnost na nastavi Glazbene kulture. To je ostvarivo korištenjem udaraljki ili Orffova instrumentarija te kroz nastavne aktivnosti osmišljene u obliku glazbenih igara. Kroz glazbene igre učenici će biti maksimalno uključeni, opustit će se, osjećat će pripadnost skupini, a pritom će i svladati gradivo. Učenicima oštećena sluha treba posebno pristupiti prilikom

aktivnosti pjevanja jer oni imaju teškoću reproduciranja melodije, a učitelji im mogu pomoći na način da odaberu pjesme manjeg glasovnog opsega te poticanjem učenikove aktivnosti i imitacije pjevanja na primjeru ostalih učenika u razredu. Vezano uz aktivnosti slušanja glazbe, učitelj treba voditi učenike kroz višekratno slušanje kraćih dijelova jednostavnijih glazbenih primjera koje je učitelj prethodno odsvirao na nekom glazbenom instrumentu“ (Škojo, 2018 prema Gjokaj, 2019:24).

Poznavajući mogućnosti i slabosti učenika oštećena sluha s umjetnom pužnicom, učitelj bi trebao znati prilagoditi glazbene aktivnosti. Iako se sva djeca kreću uz glazbu, učeniku s umjetnom pužnicom to kretanje dodatno omogućuje spoznavanje ritma, tempa, dinamike te sudjelovanje u glazbenim aktivnostima. Zato, pokret i ples na satu glazbene kulture za učenika s umjetnom pužnicom imaju još veće značenje. „Učenici s umjetnom pužnicom mogu razlikovati glazbala s kontrastnim zvukovima, a prepoznavanje pojedinih glazbala u složenijim kombinacijama im je otežano. Također, glazbene instrumente ocjenjuju kao manje ugodne nego čujuće osobe. Te poteškoće utječu na glazbene zadatke kao što je primjerice, prepoznavanje jednostavnih melodija zbog čega učenik s umjetnom pužnicom može imati loš odnos prema aktivnostima slušanja glazbe na satu Glazbene kulture. Nadalje, kao pomoć zbog loše percepcije melodije, učeniku s umjetnom pužnicom treba ponuditi tekst pjesme koji će pomoći učeniku nadoknaditi lošu percepciju visine tona i melodije te može znatno poboljšati prepoznavanje pjesama. Sviranje glazbala učeniku s umjetnom pužnicom nudi priliku da eksperimentira, otkriva različite ritamske uzorke, vježba slušnu percepciju i razvija koncentraciju. Također, sviranje glazbala uz ples i kretanje pružaju učeniku mogućnost kreativnog izražavanja“ (Skupnjak, 2013:75-76).

„Učenici oštećena sluha mogu biti vrlo uspješni u savladavanju nastavnog sadržaja, uz razumijevanje problema i primjenu specifičnih postupaka tijekom izvođenja nastave. Ipak, samo neke nastavne sadržaje će učenici s teškoćom sluha usvajati s većim odstupanjima zbog prirode oštećenja, primjerice u Glazbenoj kulturi (slušanje glazbenih djela i pjevanje) zbog čega se zadatci i rad trebaju temeljiti na učenikovim sposobnostima u okviru sadržaja nastavnog sata“ (Zrilić, 2011:56).

Osim sudjelovanja u redovitoj nastavi, učenici oštećena sluha se mogu uključiti i u sve ostale aktivnosti koje škola nudi. Potrebno je razvijati i sve ostale sposobnosti koje učenik ima te ih je važno poticati na uključivanje u izvannastavne aktivnosti prema osobnim interesima.

Izvannastavne aktivnosti u kojima mogu sudjelovati učenici s oštećenjem sluha:

- Recitatorska skupina – učenicima će se pružiti mogućnost da intenzivnije rade na izražajnom čitanju, upoznavanju tekstova kojima će bogatiti svoj glasovni govor i usavršavanju izgovora neautomatiziranih glasova.
- Dramska skupina – učenici mogu naučiti kako samostalno izvoditi dramske zadatke te kako pripremiti i izvesti igrokaze. Uključivanjem učenika oštećena sluha, od voditelja se očekuje više strpljenja u radu i izboru tekstova te tumačenju nepoznatih izraza i pojmova.
- Izviđačka skupina – pruža mogućnost druženja sa svojim vršnjacima i izvan učionice, upoznaju uži i širi zavičaj, izgrađuju prijateljstvo. Osobitu pozornost u radu s učenicima oštećena sluha treba posvetiti snalaženju u prostoru i vremenu.
- Glazbena i folklorna skupina – pružaju veliko zadovoljstvo aktivnog stvaralaštva djeci oštećena sluha. U rad glazbene skupine više bi se trebala uključivati lakše nagluha djeca u kojih je oštećenje nastupilo kasnije, a u rad folklorne skupine mogu se uključiti sva djeca s oštećenjem sluha.
- Športsko – ritmičarske skupine – rade prema programima koji djeci oštećena sluha omogućuju bolje svladavanje prirodnih oblika kretanja, prilagođene motoričke vježbe i igre, vježbe koje pridonose boljem snalaženju u prostoru i vremenu. Ples, zimovanja i ljetovanja važan su dio programske aktivnosti, dok je plivanje poželjno izbjegavati osobito ako učenik s oštećenjem sluha ima i oštećenje osjeta ravnoteže koji vrlo često mogu biti povezani (Mustać i Vicić, 1996:87-88).

6.1 GLAZBOTERAPIJA

Školsko obrazovanje i glazboterapija omogućuje učeniku oštećena sluha pjevanje, sviranje, plesanje i slušanje glazbe. Danas se glazboterapija često koristi u radu s učenicima s oštećenjem sluha ili vida te s djecom koja imaju poteškoće u učenju. Ona naglašava važnost aktivnog slušanja i izvedbe, a korisna je i za razvijanje komunikacije. „Djeci s posebnim potrebama treba omogućiti bavljenje glazbom kako bi se umanjile njihove poteškoće te poboljšao osobni rast i razvoj. Glazba neće moći izliječiti dijete od oštećenja vida, sluha, mentalnih oštećenja ili invaliditeta, ali svakako je od velike važnosti jer može pomoći djetetu

u emocionalnom prilagođavanju te će ga poticati na aktivnost i komunikaciju“ (Kovačić, 2015:12-13).

Osim pjevanja i slušanja glazbe, sviranje je glazbena aktivnost koja može pozitivno utjecati na učenike oštećena sluha. Osnovni materijal sviranja kao glazbene aktivnosti čine: igre, brojalice, raznolike pjesmice i glazbeni instrumenti (Kovačić, 2015:23). „Dok se pjeva ili recitira, djeca izvode ritamsku pratnju na glazbenim instrumentima. Najčešće se pratnja izvodi na drvenim udaraljka kao što su drveni štapići, bubnjevi, triangli, ali i na melodijskim instrumentima kao što su ksilofoni, metalofoni i vibrafoni. Takva skupina instrumenata naziva se „Orffov instrumentarij“ koje je osmislio njemački skladatelj Carl Orff (1895–1982). Instrumenti se dijele u dvije skupine: ritamske i melodijske udaraljke. Ritamske udaraljke se također dijele prema materijalu od kojeg su napravljene pa tako postoje drvene i metalne ritamske udaraljke te ritamske udaraljke s kožnom opnom“ (Kovačić, 2015:23). Djeca vole sudjelovati u ovim aktivnostima jer im pružaju zadovoljstvo, a pogodne su i za djecu s teškoćama u razvoju jer im sviranje pojedinih glazbenih instrumenata, omogućuje stjecanje glazbenih vještina (Kovačić, 2015:26).

U Orffovu glazboterapiju mogu se uključiti i učenici s oštećenjem sluha. Naime, slušanje glazbe, pjevanje i sviranje na Orffovim glazbalima omiljene su aktivnosti djece u nižim razredima osnovne škole. Ako učitelj u svoj rad unese malo vedrine, zabave i pozitivnog ozračja što će potaknuti učenike na aktivnosti i u njima probuditi vesele i ugodne osjećaje koji se ostvaraju pjesmom, plesom i slušanjem glazbe, tada će uloga Glazbene kulture svakako biti još veća.

„Glazbena terapija koja se primjenjuje u radu s djecom s teškoćama u razvoju uvijek mora biti na odgovarajući način prilagođena djetetu. Kako bi se dobio najbolji učinak kod djece s teškoćama u razvoju, treba pažljivo promatrati kako će dijete odgovoriti na glazbeni poticaj. Za svakog učenika su glazba i njezini elementi dio odrastanja, pa tako i za učenika oštećena sluha. Na početku primjene glazbe kao terapije, glazba se primala preko slušnog aparata, no pokazalo se da dijete oštećena sluha glazbu prima i preko tijela, vibracijskim čulom. U rehabilitaciji učenika oštećena sluha primjenjuju se glazbene stimulacije koje služe kao poticaj za bolje slušanje i artikulaciju“ (Radović, 2020:26-28).

6.2 GLAZBENE STIMULACIJE

„Glazbene stimulacije se provode s ciljem da preko glazbenih vrednota (ritma i melodije) omoguće djetetu oštećena sluha produkciju govora sa svim njegovim strukturalnim faktorima“ (Dulčić i sur., 2012:93).

Tijekom dugogodišnjih eksperimentalnih istraživanja, verbotonalni sustav razvio je poseban proces u rehabilitaciji djece oštećena sluha i govora, a to su glazbene stimulacije. U glazbenim stimulacijama ritam i intonacija nose određene karakteristike koje se temelje na ritmu brojalica. Ritam i pjevanje bliski su djetetu te kao takvi nužni za pravilan razvoj (Rulenkova, 2015: 112-113).

„Ritam se koristi u brojalicama kojima je cilj kod djece oštećena sluha izazvati dobru artikulaciju glasova i dobru percepciju u skladu s pokretima koji prate ritam brojalice te na taj način još više razvijaju osjećaj za ritam. Da bi dijete oštećeno sluha postiglo razlikovati govornu intonaciju, potrebno je stimulirati njegovo slušanje melodijom, pjevanjem i pjevanim glasom“ (Dulčić i sur., 2012:94). Svaka pjesma ili brojalica ima svoju pjevanu formu, a pjevani glas pruža učeniku novu zvučnu stimulaciju i doživljaj. Ritam i intonacija uvijek idu zajedno pa jedno bez drugoga ne može biti ostvareno. Što se tiče intenziteta, kod djece oštećena sluha prisutne su dvije slabosti ili jako viču ili su jako tihi. Tada se pokušava intenzitet glasa djeteta svesti u normalne okvire, a zatim postupno razvijati nijanse u intenzitetu (Dulčić i sur., 2012:94-95).

„Stimulacije glazbom se mogu provesti na tri načina. Prvi način je iracionalan, u njemu se elementima ritma i intonacije lakše postiže neki glas. U drugom načinu kombiniraju se elementi jezika s onomatopejskim elementima (npr. tap, tap, kiša pada), a trećem načinu pripadaju pjesmice ili originalne brojalice. Također, individualna glazboterapija je vrlo produktivna, a za djecu oštećena sluha provodi se kroz vježbe imitacije, memoriranja, motorike i glasova. Također, glazboterapija je učinkovita i za učenike koji imaju umjetnu pužnicu jer im omogućava interakciju koristeći se sluhom ne zahtijevajući od učenika verbalni izraz“ (Radović, 2020:28).

„Polazeći od pretpostavke da je ritam osnova života, a glazba sastavnica kojom se doseže sklad, utvrđuje se da bez glazbe nema harmonije, a bez harmonije glazbe nema veze jezika ni kulture govora. Glazbene stimulacije otvaraju nova gledišta na djecu oštećena sluha

te omogućavaju djetetu dobar izgovor i percepciju govornih glasova korištenjem govorne strukture zasnovane na ritmu brojalica i tjelesnom ritmu. Na ritmu brojalica temelje se glazbene stimulacije, a na ritmu pokreta tijela stimulacije pokretom te se oni zajednički nazivaju fonetski ritmovi“ (Rulenkova, 2015:112).

Uz glazbene stimulacije, važan je i postupak stimulacije pokretom koji je jedan od glavnih postupaka u verbotonalnoj metodi. Tijelo, pokret, igra i ples glavni su elementi ovog postupka u procesu odgoja, obrazovanja i rehabilitacije. Razvoj slušanja, govora i pokreta ostvaruje se na osnovi usklađenosti tijela što je zapravo cilj stimulacija pokretom. Stimulacije pokretom primjenjuju se od najranije predškolske dobi. Za učenike u nižim razredima osnovne škole, programski zadatci su oblikovani igrom (vlastitim tijelom u prostoru, s vršnjacima u grupi, s rekvizitima i ritmičkim igrama) te se postupno pretvaraju u istraživanje, povezivanje, organizirano učenje govora i ostalih oblika izražavanja kroz radost pokreta i plesa (Dulčić i sur., 2012:86-92).

Nastava Glazbene kulture u svakom djetetu budi vesele doživljaje i osjećaje. Važno je imati na umu da djeca oštećena sluha trebaju što više biti uključena u glazbene aktivnosti i poticati ih na aktivno sudjelovanje. To se može postići prilagodbom raznih metoda, sredstava i nastavnih materijala te glazboterapijom koja omogućuje učeniku lakše sudjelovanje u nastavi pa tako i u glazbenim aktivnostima. Također, učenici s oštećenjem sluha mogu svoje znanja, vještine i sposobnosti razvijati i sudjelovanjem u raznim izvannastavnim aktivnostima što uvelike može doprinijeti njihovom razvoju. Kada su učenici s teškoćom sluha uključeni u glazbene aktivnosti, a pri tome su jako sretni i uživaju, tada se učitelj može osjećati ispunjeno jer je postigao da svako dijete bude sretno i zadovoljno.

7. ISTRAŽIVANJE

7.1 PROBLEMI I HIPOTEZE

Ovim istraživanjem nastojalo se utvrditi koliko su učenici nižih razreda osnovne škole s teškoćom sluha uključeni u redovite programe osnovne škole, ispitati koje metode i sredstva učitelji primjenjuju u radu na nastavi glazbene kulture te kako glazba utječe na učenike s teškoćom sluha.

Postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: učenici s teškoćom sluha su uglavnom uključeni u redovite programe osnovne škole

H2: učitelji koriste razne metode i sredstva kako bi potaknuli učenike na glazbene aktivnosti

H3: glazba pozitivno utječe na učenike s teškoćom sluha

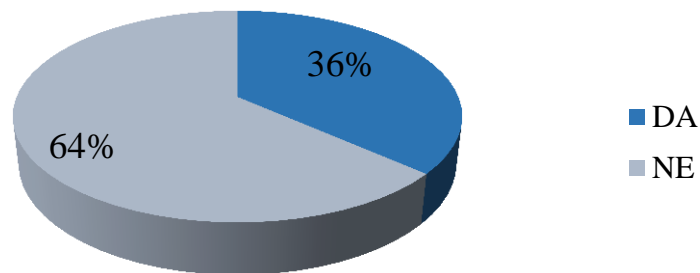
7.2 METODE

Provedeno je kvantitativno istraživanje tijekom svibnja i lipnja 2021. godine na reprezentativnom uzorku od 104 učitelja/ica razredne nastave (102 učiteljice i 2 učitelja). Istraživanjem se željelo ispitati učitelje/ice razredne nastave na teritoriju Republike Hrvatske o uključenosti djece s teškoćom sluha u nastavu Glazbene kulture. Anketa je bila anonimna, a sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno. Postavljena online anketa se sastojala od 25 pitanja te su učitelji/ce razredne nastave putem društvenih mreža odnosno raznih grupa u koje su uključeni, mogli ispuniti anketu. Na početku ankete, vezano uz pitanje „Završen stupanj obrazovanja“, 52% učitelja odgovorilo je da su završili Četverogodišnji stručni učiteljski studij, 24% Petogodišnji integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, a ostalih 24% su navodili svoje odgovore odnosno zvanja. Zatim je bilo postavljeno pitanje jesu li se učitelji u svom radu susreli s učenikom koji ima teškoću sluha nakon čega su uslijedila pitanja o uključenosti djece s teškoćom sluha u redovite razredne odjele koja su se procjenjivala Likertovom skalom od 5 stupnjeva: 1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – uglavnom se slažem, 5 – u potpunosti se slažem. Na kraju je ispitanicima postavljeno nekoliko pitanja o uključenosti djece s teškoćom sluha u

nastavu Glazbene kulture u kojima su učitelji imali mogućnost odabira svog odgovora te ukoliko je bilo potrebno i napisati svoj odgovor.

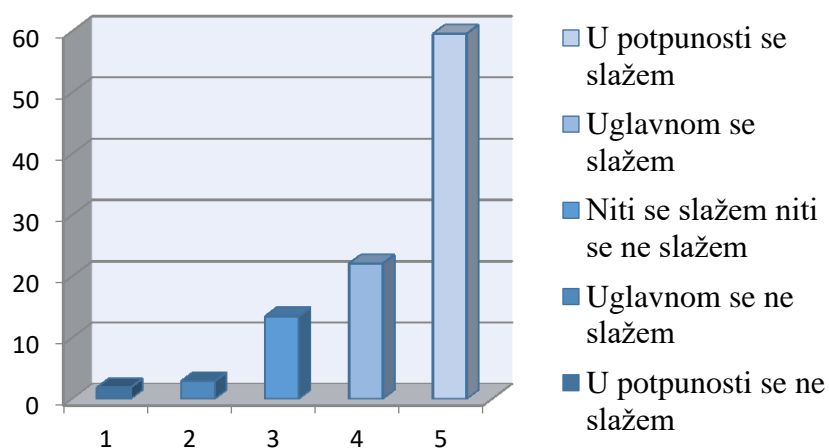
7.3 REZULTATI I RASPRAVA

Dobiveni rezultati su obrađeni deskriptivnom statistikom.

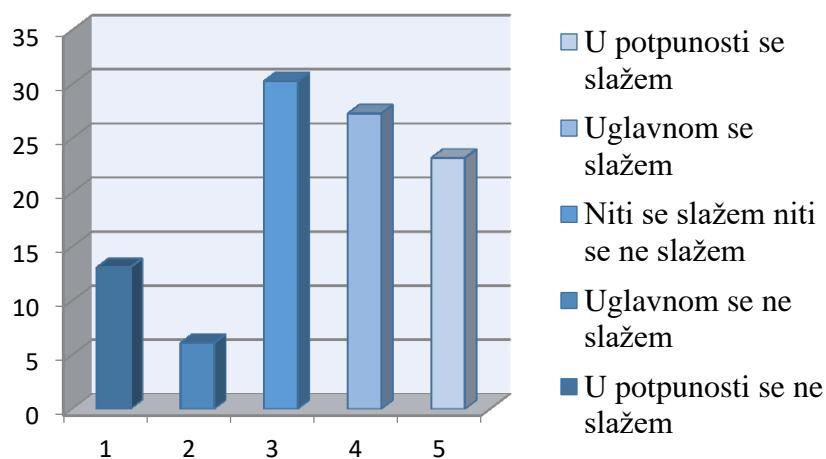
Grafikon 1. Jeste li se u svom radu susreli s učnikom koji ima teškoću sluha?

Iz prikazanog grafikona vidljivo je da se 64% učitelja/ica nije susrelo s učnikom koji ima teškoću sluha, dok ih se 36% susrelo s učnikom oštećena sluha u svom radu. Dakle, učitelji se u većoj mjeri nisu susreli s učnikom koji ima teškoću sluha.

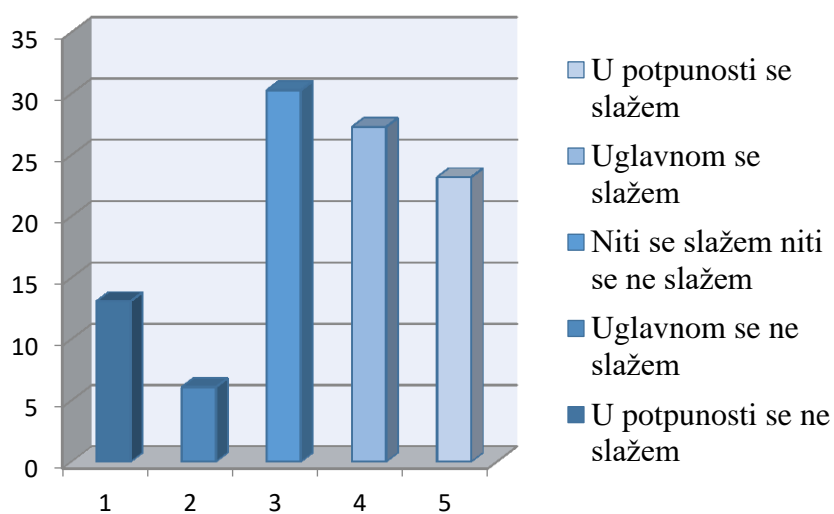
Grafikon 2. Djeca s oštećenjem sluha trebaju biti uključena u redovite razredne odjele.

Prema navedenim podacima vidljivo je da se učitelji/ce u potpunosti slažu s tvrdnjom da bi učenici s oštećenjem sluha trebali biti uključeni u redovite razredne odjele (59,6%) što je u skladu s dosadašnjim istraživanjima koja pokazuju da je u školskoj godini 2012/2013. 14.909 (4,45%) učenika s teškoćama uključeno u redovite razredne odjele.

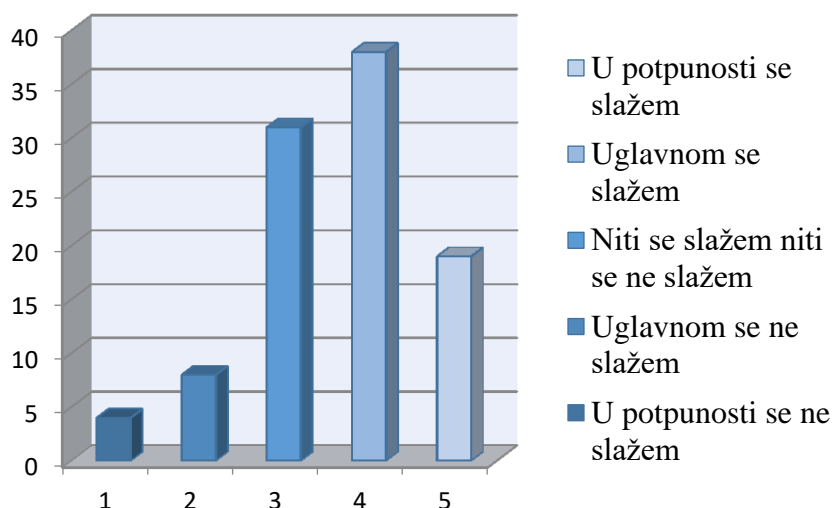
Grafikon 3. Imam potrebno obrazovanje za rad s djecom koja imaju teškoću sluha.

Učitelji/ce su na ovo pitanje odgovorili da se niti slažu niti ne slažu s tim da imaju potrebno obrazovanje s djecom koja imaju teškoću sluha što u postotku iznosi 34,6%.

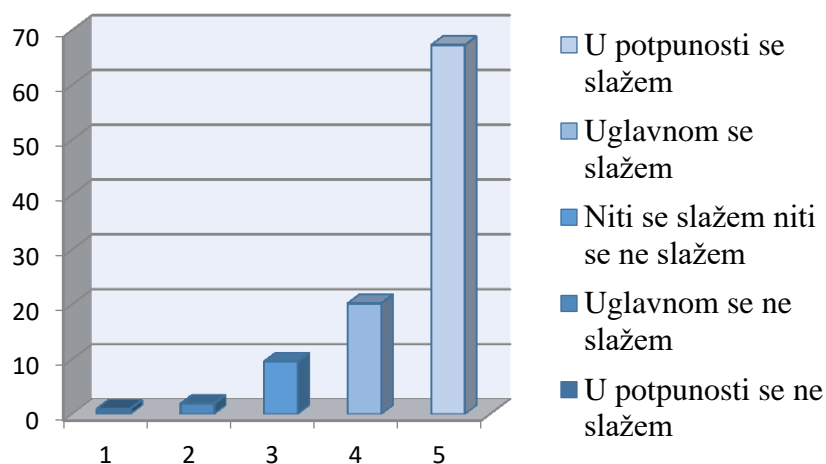
Grafikon 4. Nailazim na poteškoće pri radu s učenicom koji ima teškoću sluha na satu Glazbene kulture. Primjerice, nedovoljna jasnoća, teškoće u svladavanju gradiva.

Navedeno pitanje nije bilo obavezno, a učitelji/ce koji su odgovorili na ovo pitanje rekli su da se niti slažu niti ne slažu s ovom tvrdnjom (30,3%).

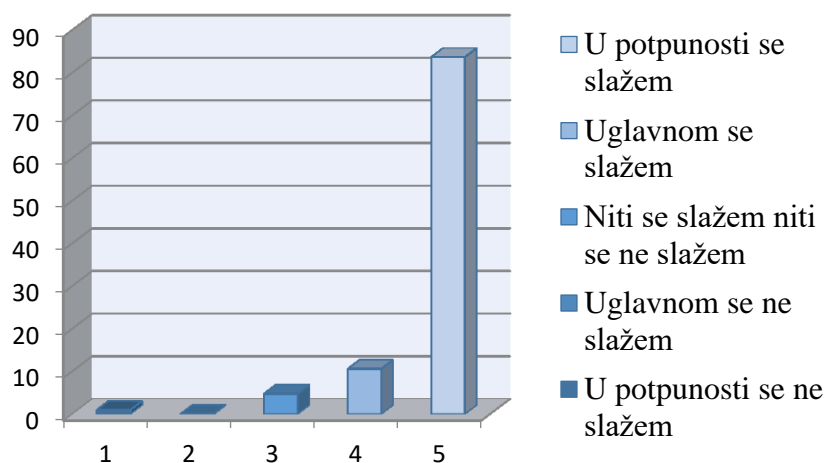
Grafikon 5. Mogu svladati probleme u poučavanju djece s teškoćom sluha.

Također, na ovo pitanje učitelji/ce nisu bili obavezni odgovoriti, a 38% ih je odgovorilo da se uglavnom slažu s tvrdnjom da mogu svladati probleme u poučavanju djece s teškoćom sluha.

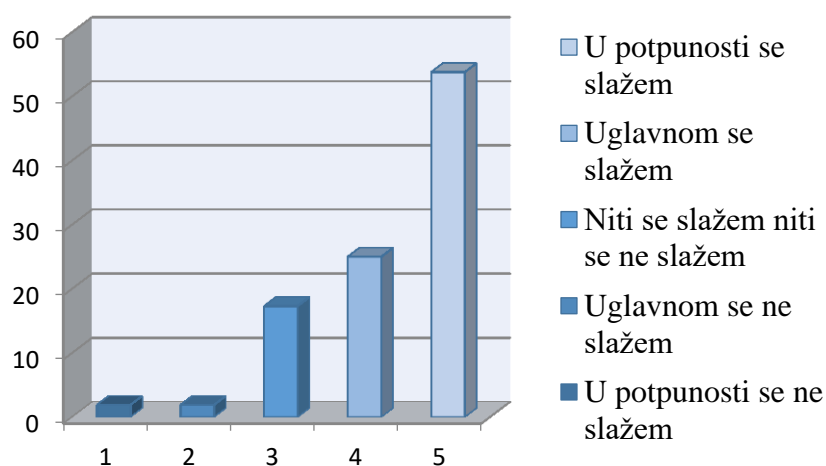
Grafikon 6. Potrebno je prilagođavati nastavne materijale djeci s teškoćom sluha na nastavi Glazbene kulture.

Na temelju prikazanog grafikona, učitelji/ce su se u potpunosti složili da je itekako potrebno prilagođavati nastavne materijale djeci s teškoćom sluha na nastavi Glazbene kulture (67,3%).

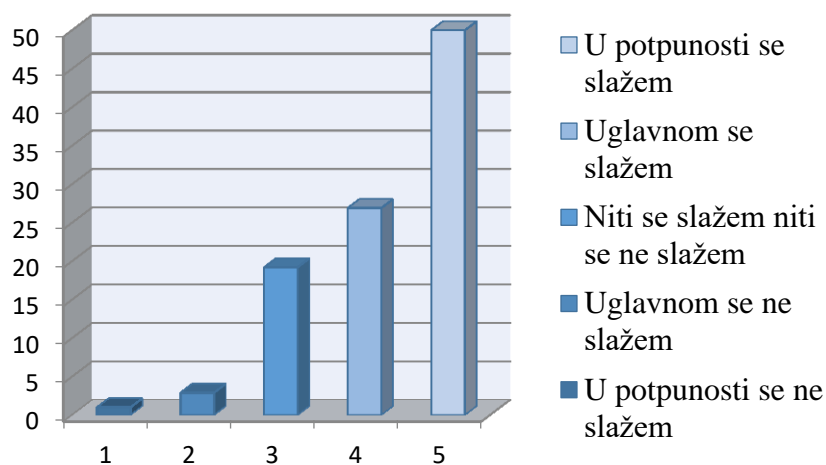
Grafikon 7. Prilikom odabira strategija poučavanja u fokusu je učenik, a ne nastavni sadržaj.

Također, na ovo pitanje su učitelji/ce odgovorili da se u potpunosti slažu s tvrdnjom da je prilikom odabira strategija u fokusu učenik, a ne nastavni sadržaj (83,7%).

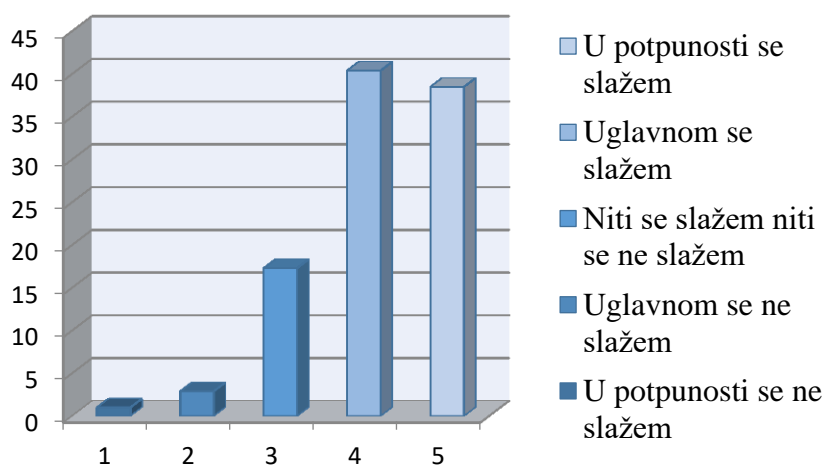
Grafikon 8. Inkluzija djece s teškoćom sluha u redovne razredne odjele će koristiti drugoj djeci.

Učitelji/ce se u velikoj mjeri slažu s tvrdnjom da inkluzija djece s teškoćom sluha u redovne razredne odjela može koristiti drugoj djeci (53,8%).

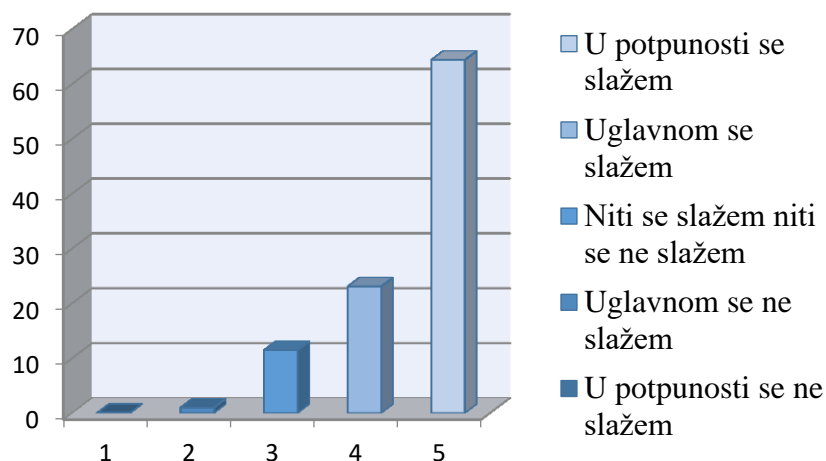
Grafikon 9. Djeca bez teškoća prihvaćaju vršnjake s oštećenjem sluha.

Iz priloženog je vidljivo da djeca bez teškoća prihvaćaju vršnjake s oštećenjem sluha, a 50% učitelja/ica se u potpunosti slažu s tom tvrdnjom.

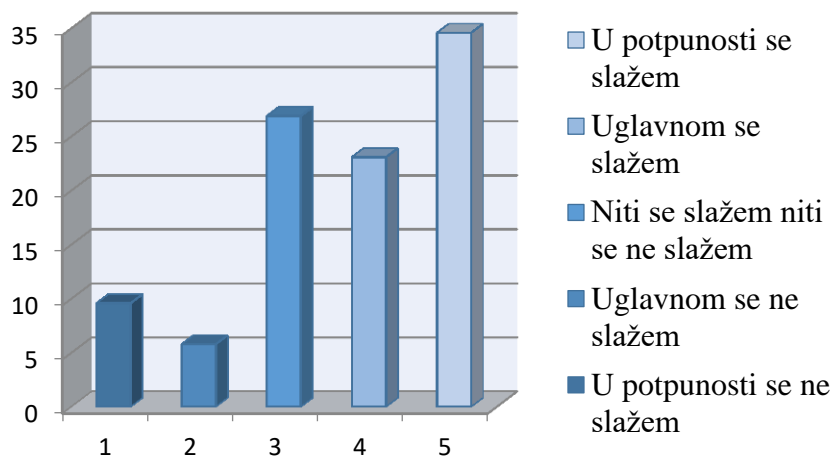
Grafikon 10. Djeca s oštećenjem sluha mogu slušati glazbu.

Na temelju prikazanih podataka vidljivo je da se učitelji/ce uglavnom slažu s tvrdnjom da djeca s oštećenjem sluha mogu slušati glazbu (40,4%).

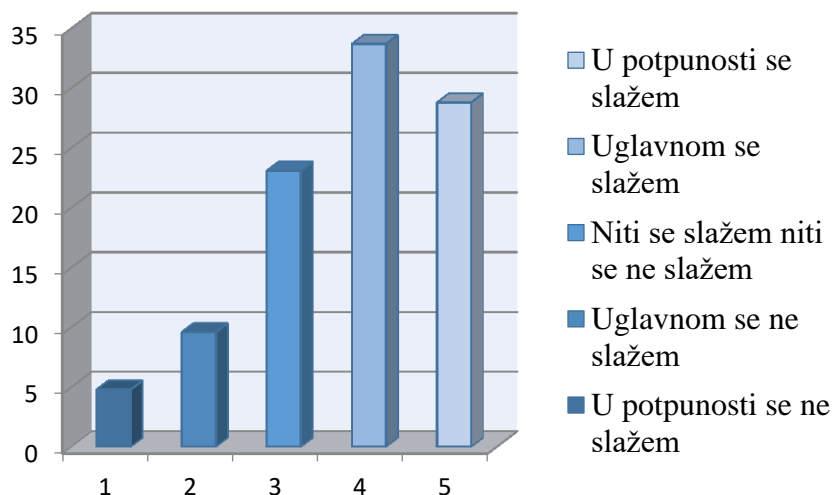
Grafikon 11. Glazba povoljno utječe na učenike s teškoćom sluha.

Grafikon prikazuje da se 64,4% učitelja/ica u potpunosti slažu s tvrdnjom da glazba povoljno utječe na učenike s teškoćom sluha što se poklapa s postavljenom hipotezom i dosadašnjim istraživanjima koje ističe autor (Kovačić, 2015), a koja kažu kako glazba može pozitivno utjecati na učenike oštećena sluha.

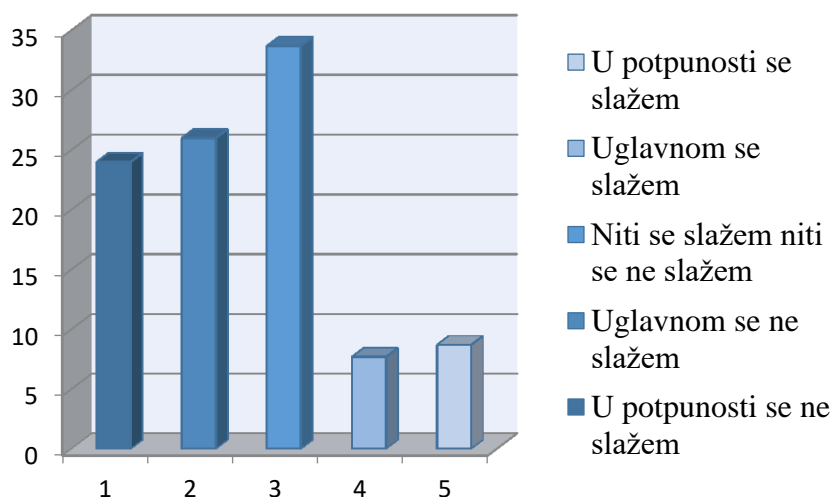
Grafikon 12. Potrebna mi je pomoć asistenta pri radu s učenicom koji ima teškoću sluha.

Nadalje, 34,6% učitelja/ica se u potpunosti slaže s tvrdnjom da im je potrebna pomoć asistenta u radu s učenicom koji ima teškoću sluha.

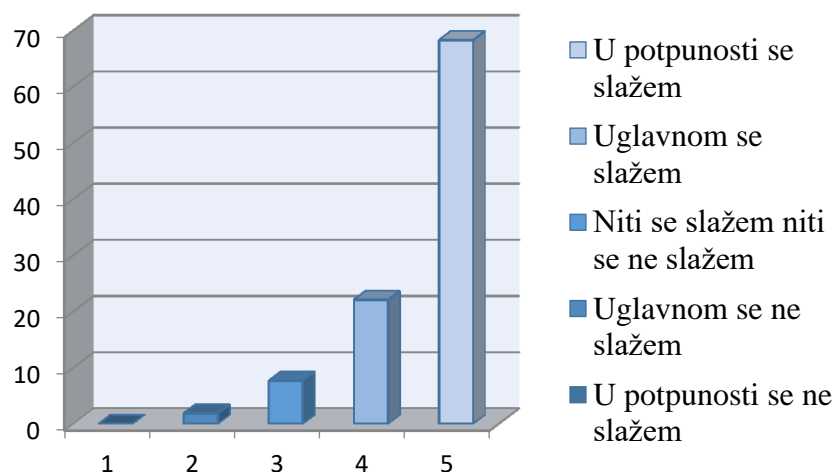
Grafikon 13. Djeca s oštećenjem sluha ne usporavaju rad u redovnim razrednim odjelima.

Učitelji/ce se uglavnom slažu s tvrdnjom da djeca s oštećenjem sluha ne usporavaju rad u redovnim razrednim odjelima (33,7%).

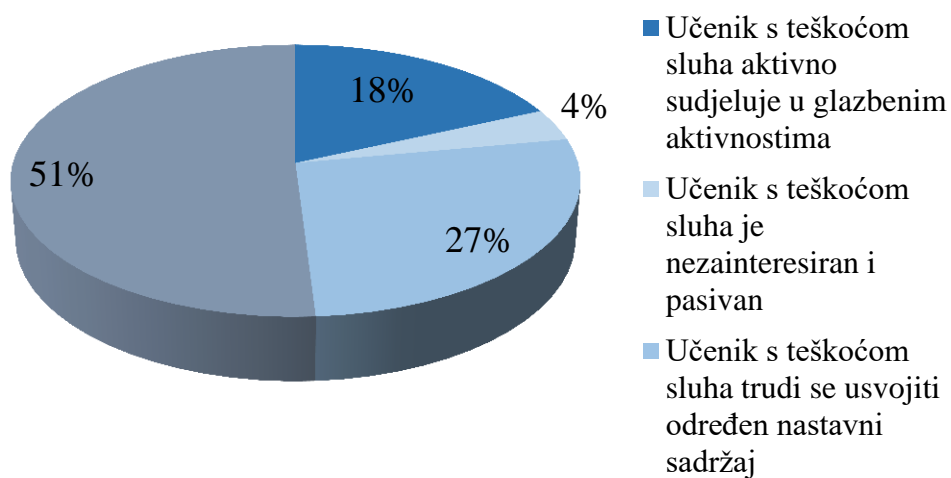
Grafikon 14. Škola osigurava opremljenost različitih sredstava za učenike s teškoćom sluha na satu Glazbene kulture.

Nadalje, učitelji/ce su na pitanje o tome osigurava li škola opremljenost različitih sredstava za učenike s teškoćom sluha na satu Glazbene kulture odgovorili da se niti slažu niti ne slažu s navedenom tvrdnjom (33,7%).

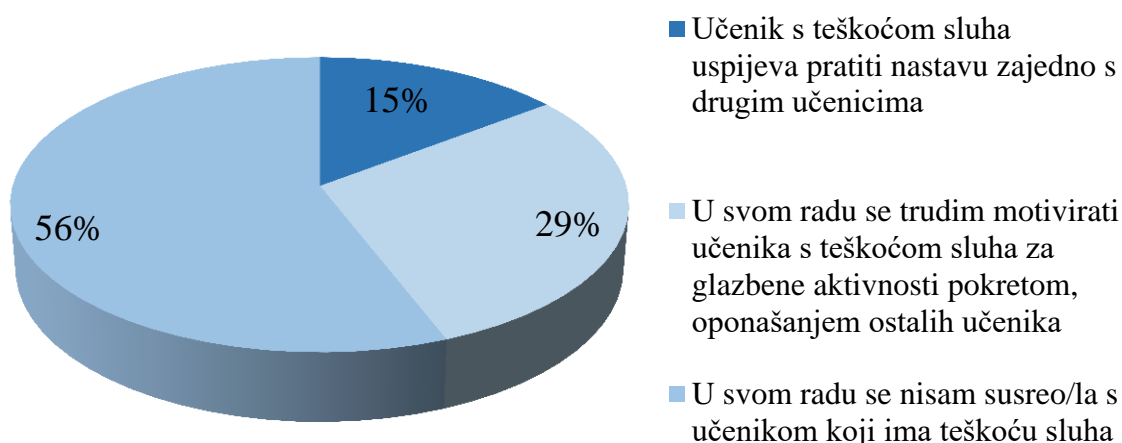
Grafikon 15. Potrebno je pohađati dodatne radionice radi stjecanja novih znanja o edukaciji djece s oštećenjem sluha.

Na temelju prikazanog grafikona, učitelji/ce su se u potpunosti složili da je svakako potrebno pohađati dodatne radionice radi stjecanja novih znanja o edukaciji djece s oštećenjem sluha (68,3%).

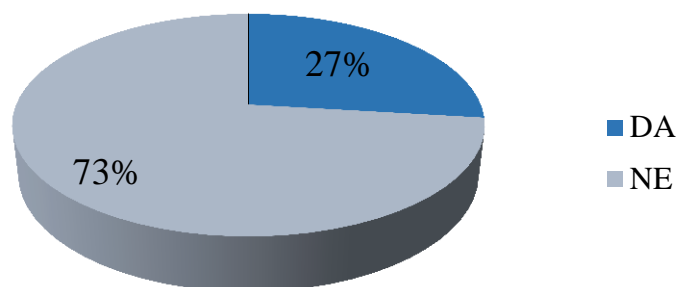
Grafikon 16. Na koji način učenik s teškoćom sluha sudjeluje u nastavi Glazbene kulture?

Na postavljeno pitanje učitelji/ce su u najvećoj mjeri odgovorili da se u svom radu nisu susreli s učenikom koji ima teškoću sluha (51%). Zatim, 27% ih je odgovorilo da se učenik s teškoćom sluha trudi usvojiti određen nastavni sadržaj, 18% kaže da učenik s teškoćom sluha aktivno sudjeluje u glazbenim aktivnostima, a 4% da je učenik s teškoćom sluha nezainteresiran i pasivan.

Grafikon 17. Koje oblike rada primjenjujete tijekom poučavanja učenika s teškoćom sluha na nastavi Glazbene kulture?

Vezano uz pitanje koje oblike rada učitelji/ce primjenjuju tijekom poučavanja učenika s teškoćom sluha na nastavi Glazbene kulture, 56% ih je odgovorilo da se u svom radu nisu susreli s učenikom koji ima teškoću sluha. Nadalje, 29% učitelja/ica je reklo da se u svom radu trude motivirati učenika s teškoćom sluha za glazbene aktivnosti pokretom ili oponašanjem ostalih učenika, a 15% da učenik s teškoćom sluha uspijeva pratiti nastavu zajedno s drugim učenicima.

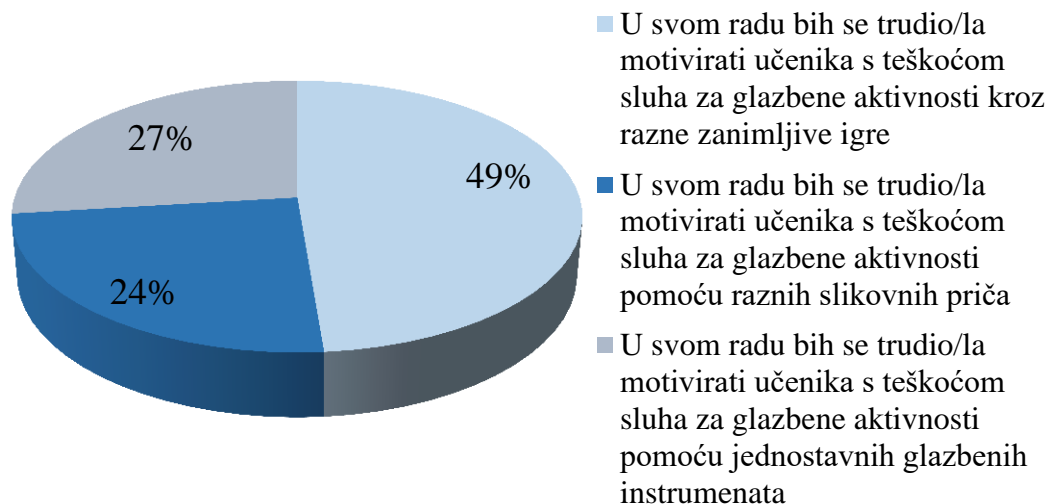

Grafikon 18. Primjenjujete li određene metode u radu s učenikom koji ima teškoću sluha na nastavi Glazbene kulture?

Iz prikazanog je vidljivo da 27% učitelja/ica primjenjuju određene metode u radu s učenikom koji ima teškoću sluha na nastavi Glazbene kulture dok ih je 73% odgovorilo da ne primjenjuju određene metode.

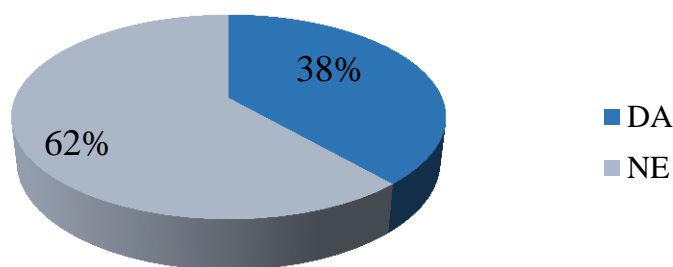
Ukoliko je Vaš odgovor DA, molim Vas da navedete metode koje koristite u svom radu.

Učitelji/ce nisu bili obavezni odgovoriti na ovo pitanje, ali su imali mogućnost pisanja kratkog odgovora ukoliko su na prethodno pitanje odgovorili s DA. Učitelji/ce su uglavnom odgovarali da koriste vizualne metode, taktilnu metodu doživljaja zvuka, metodu interpretacije. Nadalje, navodili su kao primjere razne glazbene igre, jednostavne glazbene instrumente, slikovne priče, pjevanje teksta uz pokrete, Orffov instrumentarij, vizualna pomagala, euritmiju, demonstracije, prezentacije i slično. Također, jedna učiteljica je kao metodu koristila zvučnu loptu i dogovorene znakove, individualni pristup u pojašnjavanju, ali i rad u paru te grupni rad u praćenju ritma i takta (udarca dlanom o klupu). Na još jednom primjeru je vidljivo da je učitelj/ica u svom radu kao metodu koristila zadavanje zadatka odnosno govor uz pisani zadatak i manualnu komunikaciju te govor uz slikovni zadatak dok učenik još ne čita.

Grafikon 19. Ukoliko je Vaš odgovor NE, molim Vas da odaberete metodu pomoću koje biste Vi poučavali učenika s teškoćom sluha na satu Glazbene kulture u svom radu.

Ako su učitelji/ce odgovorili NE, imali su mogućnost odabrati metodu pomoću koje bi poučavali učenika s teškoćom sluha na satu Glazbene kulture u svom radu. 49% učitelja/ica odgovorilo je da bi se u svom radu trudili motivirati učenika s teškoćom sluha za glazbene aktivnosti kroz razne zanimljive igre, 27% učitelja/ica je reklo da bi motivirali učenika s teškoćom sluha za glazbene aktivnosti pomoću raznih slikovnih priča, a 24% da bi u svom radu motivirali učenike pomoću jednostavnih glazbenih instrumenata.

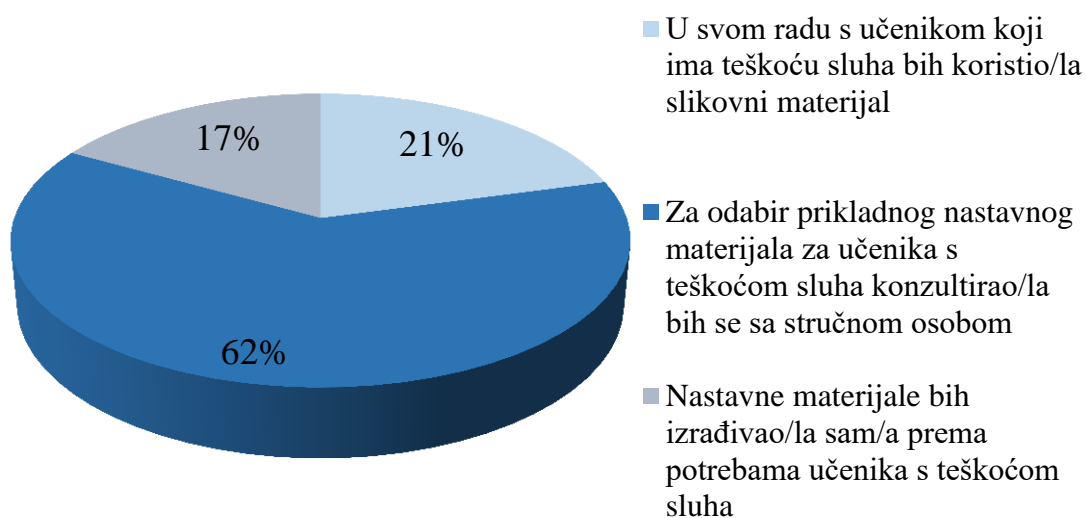

Grafikon 20. Primjenjujete li nastavne materijale u svom radu s učenikom koji ima teškoću sluha na nastavi Glazbene kulture?

Iz prikazanog grafikona vidljivo je da učitelji/ce ne primjenjuju nastavne materijale u svom radu s učenikom koji ima teškoću sluha na nastavi Glazbene kulture (62%), a njih 38% primjenjuje nastavne materijale u svom radu.

Ukoliko je Vaš odgovor DA, molim Vas da navedete koje nastavne materijale koristite u svom radu.

Ako su učitelji/ce odgovorili na prethodno pitanje s DA, imali su mogućnost pisanja kratkog odgovora. Za odabir nastavnih materijala, učitelji/ce su kao odgovore navodili jednostavne instrumente, slikovne materijale, udaraljke, fotografije, videozapise, nastavne listiće sa slikovnim materijalom, crtanje, praktičan rad, glazbene priče, vizualna nastavna sredstva, igre, pokret, rad u parovima, ritmički diktat, sviranje na dječjim instrumentima i slično.

Grafikon 21. Ukoliko je Vaš odgovor NE, molim Vas da odaberete nastavne materijale koje biste Vi primjenjivali na satu Glazbene kulture u svom radu ili način na koji biste dolazili do nastavnih materijala.

Na temelju prikazanog grafikona vidljivo je da je 62% učitelja/ica odgovorilo da bi se pri odabiru prikladnog materijala za učenike s teškoćom sluha konzultirali sa stručnom osobom, 21% je odgovorilo da bi u radu s učenikom s teškoćom sluha koristili slikovni materijal, a 17% da bi nastavne materijale izrađivali sami prema potrebama učenika s teškoćom sluha.

Dakle, metode i nastavni materijali koje su naveli učitelji/ce u ovom istraživanju su raznovrsni što je u skladu s postavljenom hipotezom i provedenim istraživanjem autorice (Gjokaj, 2019) u kojem su navedene razne metode koje učitelji/ce mogu koristiti u radu s učenicima s teškoćama u razvoju.

H1: učenici s teškoćom sluha su uglavnom uključeni u redovite programe osnovne škole

H2: učitelji koriste razne metode i sredstva kako bi potaknuli učenike na glazbene aktivnosti

H3: glazba pozitivno utječe na učenike s teškoćom sluha

Hipotezu 1: učenici s teškoćom sluha su uglavnom uključeni u redovite programe osnovne škole možemo potvrditi jer su rezultati pokazali da se učitelji/ce u potpunosti slažu s tvrdnjom da bi djeca s oštećenjem sluha trebala biti uključena u redovite razredne odjele (59,6%) što također potvrđuje i provedeno istraživanje da je u školskoj godini 2012/2013. 14.909 (4,45%) djece s teškoćama u razvoju uključeno u redovite razredne odjele.

Hipotezu 2: učitelji koriste razne metode i sredstva kako bi potaknuli učenike na glazbene aktivnosti možemo potvrditi jer iako rezultati pokazuju da učitelji/ce u većoj mjeri ne primjenjuju metode u radu s učenikom oštećena sluha na satu Glazbene kulture (73%) kao ni nastavne materijale (62%), to je zato što je veći postotak učitelja/ica koji se nisu susreli s učenikom oštećena sluha. Naime, učitelji/ce koji su se susreli s učenikom oštećena sluha su na pitanja odgovorili da primjenjuju razne metode u radu s učenikom oštećena sluha na satu Glazbene kulture (27%) kao i nastavne materijale (38%) te su navodili razne odgovore što je u skladu s provedenim istraživanjem autorice (Gjokaj, 2019) u kojem se navode razne metode i nastavni materijali koje učitelji/ce primjenjuju u svom radu s učenikom oštećena sluha.

Hipotezu 3: glazba pozitivno utječe na učenike s teškoćom sluha možemo potvrditi jer rezultati pokazuju da se učitelji u potpunosti slažu s tvrdnjom da glazba povoljno utječe na učenike s teškoćom sluha (64,4%) što je u skladu sa brojnim provedenim istraživanjima koja kažu kako glazba može pozitivno utjecati na učenike oštećena sluha za koje autor (Kovačić, 2015) govori da istraživanja to pokazuju.

Na temelju provedenog istraživanja i postavljenih hipoteza može se zaključiti da su učenici s oštećenjem sluha uglavnom uključeni u redovite programe osnovne škole što je u skladu s postavljenom hipotezom. Nadalje, temeljem postavljene hipoteze o primjenjivanju metoda i nastavnih materijala u radu s učenikom oštećena sluha, dolazi se do zaključka da učitelji/ce koji su se susreli s učenikom oštećena sluha na satu Glazbene kulture primjenjuju razne metode i nastavne materijale pa se hipoteza potvrđuje. Na kraju, zadnja hipoteza koja kaže da glazba pozitivno utječe na učenike s teškoćom sluha je također potvrđena što je u skladu s brojnim istraživanjima koja pokazuju da glazba jako povoljno može utjecati na učenike oštećena sluha.

8. ZAKLJUČAK

Upoznavanje okoline za dijete s oštećenjem sluha započinje u obitelji. Roditelji imaju vrlo važnu ulogu u odgoju, prihvaćanju i razumijevanju djeteta oštećena sluha. Dijete treba osjetiti da je voljeno i prihvaćeno te da će mu roditelji biti podrška u njegovu odgoju i obrazovanju. Poseban izazov za dijete oštećena sluha je ponajprije polazak u predškolsku ustanovu nakon čega slijedi polazak u prvi razred osnovne škole. Kao što je već poznato, djeca s oštećenjem sluha uključena su u redoviti program osnovne škole te zajedno sa svojim vršnjacima sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu. Inkluzija učenika oštećena sluha u redovite razredne odjele za učitelja predstavlja izazov jer učitelji nemaju dovoljno informacija i znanja o tome kako raditi s učenicima oštećena sluha. S obzirom na to, učiteljima je potrebna stručna edukacija koja će im omogućiti više informacija o razvojnim značajkama učenikove teškoće, primjeni postupaka i metoda u radu te podršku kako bi što uspješnije mogli provesti nastavni plan i program. Također, većina učitelja se pribojava da neće uspjeti ostvariti komunikaciju s učenikom oštećena sluha te da ih učenik neće razumjeti. Ručne abecede i znakovni jezik su neki od oblika komunikacije, a uz te oblike postoji i verbotonalna metoda koja omogućava učenicima oštećena sluha razvoj govora i slušanja. U odgojno-obrazovnom procesu učitelj je osoba koja će nastojati pomoći učeniku oštećena sluha da uz primjenu prilagođenih nastavnih metoda i materijala može usvojiti određen nastavni sadržaj. Na satu Glazbene kulture učenik može imati dodatne poteškoće, ali svakako može sudjelovati u svim glazbenim aktivnostima. Na temelju provedenog istraživanja, rezultati pokazuju da učitelji/ce razredne nastave smatraju da djeca s teškoćom sluha trebaju biti uključena u redovite razredne odjele. Nadalje, učitelji/ce koji su se susreli s učenikom oštećena sluha u svom radu primjenjuju razne metode i sredstva kako bi im olakšali proces učenja i potaknuli ih na glazbene aktivnosti, a učitelji/ce koji se nisu susreli s učenikom oštećena sluha bi u svom radu primjenjivali razne metode i sredstva ukoliko bi se susreli s učenikom oštećena sluha te je potvrđeno da glazba pozitivno djeluje na učenike s oštećenjem sluha. Svakako, dobra komunikacija, razumijevanje i poštivanje između roditelja, učitelja te stručnih suradnika može rezultirati pozitivnim ishodom za sve čimbenike, a ponajviše za učenika oštećena sluha te na njegov razvoj i uspjeh.

9. LITERATURA

1. Alaber, Maja. 2016. Odgojno-obrazovna integracija djece oštećena sluha. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:077826> (18.06.2021.)
2. Bakota, K. i sur., 2014. *Čujete li razliku?: priručnik za edukaciju odgojno-obrazovnih djelatnika za rad s djecom oštećena sluha i/ili govora*. Zagreb: Osnovna škola Davorin Trstenjak.
3. Centar za odgoj i obrazovanje Slava Raškaj Zagreb. <http://centar-sraskaj-zg.skole.hr/centar> (18.06.2021.)
4. Dulčić, A. i sur., 2012. *Verbotonalni pristup djeci s teškoćama sluha, slušanja i govora*. Zagreb: Artresor.
5. Dulčić, A. i Kondić, Lj. 2002. *Djeca oštećena sluha*. Zagreb: Alinea.
6. Gjokaj, Mihaela. 2019. Strategije poučavanja učenika s teškoćama na nastavi glazbene kulture. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:045418> (18.06.2021.)
7. Guberina-Abramović, D. 2008. *Priručnik za rad s učenicima s posebnim potrebama integriranim u predmetnu nastavu u osnovnoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Kašnar, Tea. 2017. Glazbeni odgoj u osnovnim školama i djeca s oštećenjima sluha. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:825637> (18.06.2021.)
9. Kovačić, Gabrijel. 2015. Glazbene aktivnosti djece s poteškoćama u razvoju. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:134:889272> (18.06.2021.)
10. Krampač-Grljušić, A. i Marinić, I. 2007. *Posebno dijete: priručnik za učitelje u radu s djecom s posebnim obrazovnim potrebama*. Osijek: Grafika.
11. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. 2019. Kurikulum nastavnih predmeta: Glazbena kultura i Glazbena umjetnost za osnovne škole i gimnazije. https://skolazazivot.hr/wp-content/uploads/2020/06/GKGU_kurikulum.pdf (02.07.2021.)
12. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. 2015. Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN, 24/2015). https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html (08.07.2021.)
13. Mustać, V. i Vicić, M. 1996. *Rad s učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoj školi: priručnik za prosvjetne djelatnike*. Zagreb: Školska knjiga.
14. Poliklinika SUVAG. <http://www.suvag.hr/pocetna/> (18.06.2021.)

15. Pribanić, Lj. 2014. Mogu sve, osim čuti – uključivanje djece i mladih s oštećenjem sluha u redovni sustav odgoja i obrazovanja. U: Slavica Jelić (Ur.) *priručnik za rad s osobama s komunikacijskim teškoćama u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu*. 22-61. Zagreb: Centar za odgoj i obrazovanje „Slava Raškaj“ Zagreb.
16. Radović, Karla. 2020. Utjecaj glazbe na djecu s teškoćama. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:372675> (18.06.2021.)
17. Romstein, K. i Velki, T. 2015. *Učimo zajedno: priručnik za pomoćnike u nastavi za rad s djecom s teškoćama u razvoju*. Osijek: Osječko-baranjska županija, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
18. Rulenkova, L. 2015. *Kako malo gluho dijete naučiti slušati i govoriti primjenom verbotonalne metode*. Zagreb: Poliklinika SUVAG Zagreb.
19. Skupnjak, D. 2015. Strategije poučavanja učenika s umjetnom pužnicom uz osvrt na početnu nastavu glazbene kulture. *Život i škola*, LXI(1), str. 71-77. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/155329> (18.06.2021.)
20. Thompson, J. 2016. *Vodič za rad s djecom i učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama*. Zagreb: EDUCA.
21. Zrilić, S. 2011. *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole: priručnik za roditelje, odgojitelje i učitelje*. Zadar: Sveučilište u Zadru.

10. ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI

Ime i prezime: Danijela Puljić

Datum rođenja: 5.3.1998.

Mjesto rođenja: Knin

Adresa: Karalić Puljići 13A

Telefon: 095-896/0695

E-mail: danijela.puljic@hotmail.com

Državljanstvo: HRVATSKO

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

Osnovna škola Domovinske zahvalnosti 09/2004 – 06/2012

Srednja škola Ivana Meštrovića Drniš 09/2012 - 06/2016

10/2016 - DANAS - Sveučilište u Zadru – Učiteljski studij

RADNO ISKUSTVO

7/2016 – 10/2016 – Rad u Nacionalnom Parku Krka – recepcioner, kontrolor ulaza i informator

7/2017 – 10/2019 – Rad u Nacionalnom Parku Krka – kontrolor ulaza i informator

OSOBNJE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE

Materinski jezik: Hrvatski jezik

Drugi jezici: Engleski jezik

Digitalne vještine: Osnove rada na računalu

DRUGE VJEŠTINE I KOMPETENCIJE: komunikacijske i organizacijske sposobnosti, spremnost na prilagodbu u novim uvjetima rada, sudjelovanje u timskom radu, obavljanje studentskih poslova

11. POPIS ILUSTRACIJA

Popis grafikona

Grafikon 1. Jeste li se u svom radu susreli s učenikom koji ima teškoću sluha?	29
Grafikon 2. Djeca s oštećenjem sluha trebaju biti uključena u redovite razredne odjele.....	30
Grafikon 3. Imam potrebno obrazovanje za rad s djecom koja imaju teškoću sluha.....	30
Grafikon 4. Nailazim na poteškoće pri radu s učenikom koji ima teškoću sluha na satu glazbene kulture. Primjerice, nedovoljna jasnoća, teškoće u svladavanju gradiva.	31
Grafikon 5. Mogu svladati probleme u poučavanju djece s teškoćom sluha.	31
Grafikon 6. Potrebno je prilagođavati nastavne materijale djeci s teškoćom sluha na nastavi glazbene kulture.....	32
Grafikon 7. Prilikom odabira strategija poučavanja u fokusu je učenik, a ne nastavni sadržaj.	32
Grafikon 8. Inkluzija djece s teškoćom sluha u redovne razredne odjele će koristiti drugoj djeci.	33
Grafikon 9. Djeca bez teškoća prihvaćaju vršnjake s oštećenjem sluha.	33
Grafikon 10. Djeca s oštećenjem sluha mogu slušati glazbu.....	34
Grafikon 11. Glazba povoljno utječe na učenike s teškoćom sluha.	34
Grafikon 12. Potrebna mi je pomoć asistenta pri radu s učenikom koji ima teškoću sluha. .	35
Grafikon 13. Djeca s oštećenjem sluha ne usporavaju rad u redovnim razrednim odjelima.	35
Grafikon 14. Škola osigurava opremljenost različitih sredstava za učenike s teškoćom sluha na satu glazbene kulture.	36
Grafikon 15. Potrebno je pohađati dodatne radionice radi stjecanja novih znanja o edukaciji djece s oštećenjem sluha.....	36
Grafikon 16. Na koji način učenik s teškoćom sluha sudjeluje u nastavi glazbene kulture?...	37
Grafikon 17. Koje oblike rada primjenjuje tijekom poučavanja učenika s teškoćom sluha na nastavi glazbene kulture?	37
Grafikon 18. Primjenjujete li određene metode u radu s učenikom koji ima teškoću sluha na nastavi glazbene kulture?	38
Grafikon 19. Ukoliko je Vaš odgovor NE, molim Vas da odaberete metodu pomoću koje biste Vi poučavali učenika s teškoćom sluha na satu glazbene kulture u svom radu.	39
Grafikon 20. Primjenjujete li nastavne materijale u svom radu s učenikom koji ima teškoću sluha na nastavi glazbene kulture?	39

Grafikon 21. Ukoliko je Vaš odgovor NE, molim Vas da odaberete nastavne materijale koje biste Vi primjenjivali na satu glazbene kulture u svom radu ili način na koji biste dolazili do nastavnih materijala..... 40

Popis slika

Slika 1. Jednoručna abeceda..... 9

Slika 2. Dvoručna abeceda 9